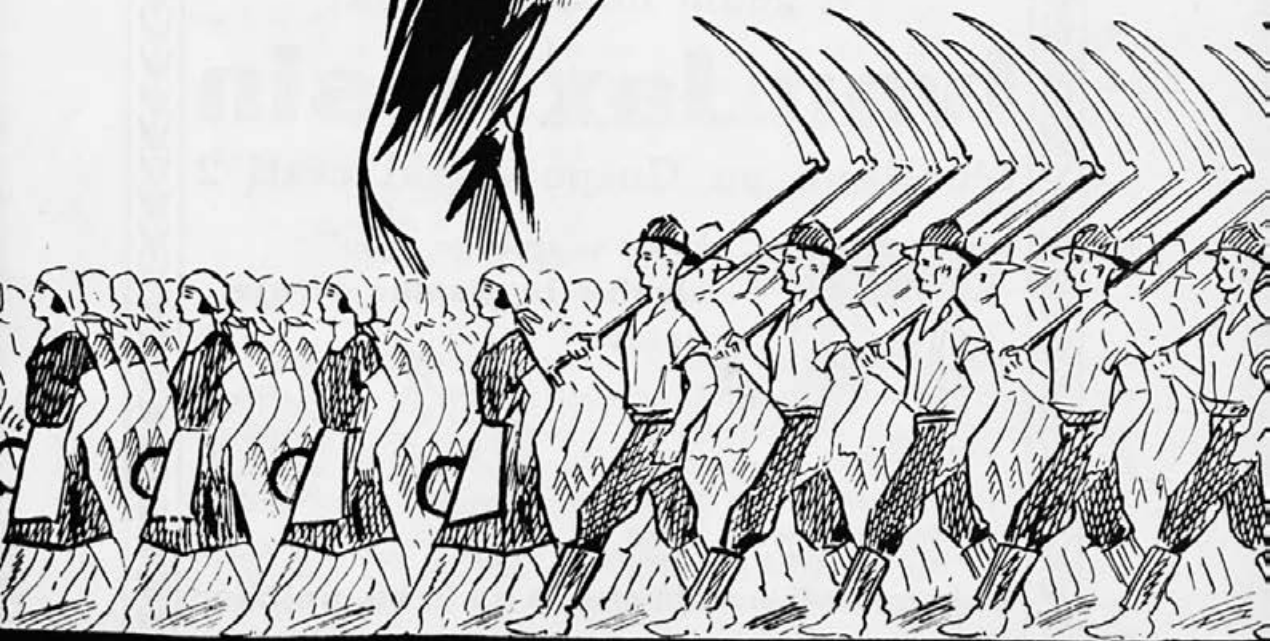

Poština plačana v gotovini.

GRUDA

X
1933
3-4

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

GRUDA

Revija za kmetško prosveto. — Izhaja vsakega prvega v mesecu. — Celoletna naročnina Din 30.— Za dijake Din 20.— Posamezna številka Din 3.— Uredništvo: Ljubljana, Tavčarjeva 3. Uprava: Ljubljana, Pražakova ulica 8/I. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 13.440. — Glasilo „Zveze kmetških fantov in deklet“ v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani (Stanko Deu). — Urejuje: France Gerželj.

Tiska tiskarna Slatnar, družba z o. z. (L. Vodnik in A. Knez) v Kamniku.

VSEBINA:

Ivan Albreht: Zemlja kliče. — Esén: Vstajenje. — Maksa Samsa: Pomladna narodna. — Janže Novak: Karl Marx, marxizem in kmetško gibanje. — Venceslav Winkler: Velika nedelja. — Francè Belin: Velikonočne pisanice. — Vinko Bitenc: Vrnitev Izidorja Skalarja. — Tine: Srp in kosa. — Vlado Kreft: Pota in cilji mladine. — Fric Lubič: Pesmi dela in bede. — N. Lenau - I. Albreht: Varno zatišje. — Jože Lavrič: Spomini iz ujetništva. — Marjana Željeznova - Kokalj: Pesem o kmetškem delu. — Milica Stupanova: Vzgoja in izobrazba kmetške dece. — Francè Artnak: Brezposelnik. — A. Potnik: Nedelja. — Jože Kranjc: Samoizobrazba in volja. — F. Rojec: Za resnico in pravico. — Organizacija. — Kulturni obzornik in zapiski. — Kotichek za dekleta. — Uganke. — Listnica uredništva.

Pri znani domači tvrdki

Ivan Jax in sin

Ljubljana na Gosposvetski cesti 2

kupite najugodnejše najboljše
**šivalne in pisalne stroje,
kolesa**

Popravila izvršimo v lastni delavnici. — Ceniki zastoj in franko

Daje se tudi na obroke in na hran. knjžice

GRUDA

M E S E Č N I K Z A K M E T S K O P R O S V E T O

3-4.

MAREC - APRIL 1933

X.

Zemlja kliče

Ivan Albreht

Mati Katra se je na tak očitek prekrizala in se pri vseh svetih zarotila, da ni nikoli silila v zakon in da svojega Matevža niti prav poznala ni po obrazu, dokler se nista bila domenila z njenim rajnim očetom.

„Ako ne Matevža, pa toliko in toliko drugih“, je strupeno opovrgla hči, ki je bila tu in tam med grabljicami ali tericami ujela, kako je bila Katra brhka in vroča, dokler je deključevala.

Ako je oče Matevž naletel na tako besedovanje med materjo in hčerjo, ga je koj minila siceršna krotkost. Jezno je udaril po mizi, češ:

„Mir in konec besedi!“

Dvignil je desnico in okorno pomigal z mazincem:

„Dokler le še s temle gibljem, sem jaz gospodar in bom sam ukazoval! Kadar me odneso k fari, lahko poprimejo drugi. —“

Liza si je srdito grizla ustnice in je bila vsa zelena od jeze, toda očetu ni kazalo ugovarjati. Njegova koščena pest je bila trda in se ni mož nič oziral na to, da bi hči že sama lahko bila mati. V jezi je lopnil, naj je tudi padlo kamorkoli in na kogarkoli.

Kadar se je morala Liza takole premagana umakniti, se je Marjeta previdno primuzala k očetu, češ:

„Čisto prav ste ji povedali! Kam se nam neki mudi? Nemara pride sploh še Tone nazaj. Saj nič ne vemo, kako je prav za prav v resnici ž njim.“

Beseda je ugajala očetu kakor hladilno olje rani. Mahoma ga je minila slaba volja in se je začel pomenkovati s hčerjo o Tonetu, svojem najljubšem sinu, ki je bil med vojno zašel v rusko ujetništvo in poslej ni bilo nobenega glasu več o njem. Razne nasprotujoče si vesti, ki so jih prinašali vrnivši se ujetniki, so se polagoma vselej izkazale kot plod domišljije ali celo zgolj pretveza, da je ta ali oni z lepšim izgovorom lahko prišel h Grčarjevim in se malo ozrl po dekletih. Za Lizo se ni nihče dosti zmenil, čeprav oče Matevž ni nič prikrival, da bi jo primernemu možu prav rad dal za ženo, Marjeto pa so snubci dokaj pridno obletavali. Bila je sicer nemara

preveč koščena in tudi na moč bleđa, vendar njena vnanjost ni bila preveč odbijajoča, celo pa ne za tistega, kdor je pomislil na Grčarjevo kmetijo, pa naj se mu je že hotelo grunta ali dote. Poleg tega je imela Marjeta srnje krotke oči in tako prijetno zasenčen glas, da je nekateri fant marsikako noč presanjal o njej. Ta in oni jo je tudi premotil in pregovoril in so jeziki jezikalí, da bo lahko vedno mirno spal, kdor bo z Marjeto stopil pred oltar, ako bo ženska po svatbi obhajala toliko porok, kolikor jih je poprej . . .

To nedeljo popoldne so sedeli Grčarjevi na vrtu pred hišo. Mati Katra je prebirala knjigo „Priprava na smrt“ in zdaj pa zdaj s plahim glasom zaprosila božje prizanesljivosti. Gospodar Matevž je pod staro jablano iz tednika polglasno zlogoval o politiki, skimaval z glavo in ugibal, koliko je še neki po svetu raztresenih ljudi, ki ne najdejo poti domov, a dekleti sta imeli vsaka svoje opravilo. Liza je kljekljala širok vložek za perilo, Marjeta pa je kvačkala oblekco za novorojenčka. Sedeli sta si nasproti, vsaka pod drugim sadnim drevesom, in se tu in tam iznad dela od strani ozirali zdaj sem, zdaj tja. Ko je Marjeta za trenutek razgrnila in jela ogledovati svoje delo ter šteti, koliko vrst bo še treba, se Liza ni mogla več premagati, češ:

„Le usukni se, da te čas ne prehiti!“

„Ne vem, kateri izmed naju se bolj mudi!“ je siknila mlajša in jela zopet naglo sukati kvačko.

„Steza je že okoli hiše več ko nedelj v letu“, se je zahihitala Liza, „in ni spak, da bi kaj ne obveljalo.“

„Boš vsaj lahko za teto!“ se užaljena Marjeta ni hotela niti ozreti več na sestro, Liza pa se je zadržala kakor raztrogotena vrana:

„Aha, saj sem vedela, kaj ti roji po glavi: Da bi ti bila jaz za deklo pa čedila tvoj greh in ti ga pestovala! Da bi tolažila, ko bo vekalo in ne boš niti vedela, čigavo je! Le išči si táko! Mene ne boš dobila! Fej te bodi! Le kam si sramoto dela, da si še upaš na svetlo?!“

Marjeta je treščila delo iz rok in se jela po sili smejati:

„Ali jo slišite, svetnico, kako se boji zame ta uboga nuna, ki je kar topla pripravljena za v nebesa?! Zato je na veliki ponedeljek tako dajala fantom za pijačo, da je bilo vse vrtoglavo pri Liscu. Slovo je jemala in je Plešnarjevega vlekla še s seboj, da se je je komaj rešil tam nekje za Tršarjevim breznom! O, ta pa, ta! Vsak volar ji je prav, če se le hoče ozreti za njo!“

V deklíjji vrišč, pomešan z ostrim zmerjanjem, se je oče Matevž nekajkrat krepko odkašljajal. Ko se mu je slednjič zazdelo, da ve o deklinah že vse, kar je treba roditelju vedeti o otrocih, je šele zarobantil, da bo morala ena ali druga z doma, ker ne znata v miru živeti pod isto streho. Mati je naglo odložila „Pripravo na smrt“, Marjeta se je našobila, a Liza je zavekala, da je bil orumeneli obraz mahoma ves zgrbljen. Da je mar zato pustila tu svojo mladost?! Lastni oče jo podi po svetu? Je že prav, naj le bo tako! Bog je še vzlic temu pravičen in bo gotovo udaril! Kar hočejo, naj počno: ona pojde! Še danes, kar zdajle pojde Liza, da ne bo treba

*Vsem tovarišem in tovarišicam,
naročnikom in čitateljem ter
prijateljem kmetsko - delavske
mladine
mного pisanic za Veliko noč!*

dvakrat ukazovati. Za pridne roke in pošteno srce je povsod dovolj kruha in strehe, a Grčar naj pa le še čaka!

Kakor ptica-hudournica se je zagnala v hišo in jela loputati z vrati, premetavati po skrinjah in brskati po omarah tar si spravljati culo za na pot. Mati Katra je hotela posredovati, oče pa je samo zamahnil z roko, češ:

„Pusti jo, naj do kraja znori; saj za kaj pametnega itak ni!“

Očetu je pridno pomagala Marjeta:

„O, naj koklja kar greblje! Še moje lahko odnese; bo vsaj mir. —“

Ob takih pripombah je začela mati Grčarica jokaje šepetati molitve za pravo pamet in srečno zadnjo uro, Liza pa je po hiši zaman zdaj tu, zdaj tam postavala in brezuspešno čakala, kdaj jo kdo pride mirit in tolažit, naj si ne jemlje vsega tako k srcu in naj rajši ostane doma. Ko je spoznala, da up ne bo klasil, je v naglici res povezala nekaj cunj. Kar je bilo kaj boljšega, je pustila, da bi imela tam več izgovora priti še po tisto, ker je zdaj nočejo pridrževati. Z vežnega praga se je nato ozrla na vrt, češ:

„Zdaj grem in me žive ne boste več videli pod to streho!“

„Bog te nesi,“ ji je čez ramo voščila Marjeta, „še z bobovico bomo pokadili za teboj!“

Mater je bolelo, oče Matevž pa se je obrnil proč in zamomljal:

„Srečno pot in po ozkem hodi, da te nazadnje le še nemara kje pamet sreča. —“

Liza je pogoltnila solze in srd ter odšla.

*

To je bilo na večer, vprav tisti čas, ko je na Tršarjevem vrtu v Cenetovem objemu drhtela Tršarjeva Jerica in je oče pri Liscu z vinom srkal hkratu oštirjevo prigovarjanje, naj ostane gospodar in se lepo oženi, če hoče sam sebi dobro. Štelo se je, da govorita čisto natihoma, vendar je vsa krčma slišala, za kaj jima gre. Glas je šel od mize do mize, mlado in staro je pomagalo, iz pomenkov je rasel vrišč in hrup, dokler se nazadnje ni vse skupaj zgnetlo okrog Tršarja:

„Kaj boš pomišljal, Jaka, saj ni prvič!“

„Oče, kar pogum!“

„Nevest ne bo manjkalo!“

„Grčarjeva Liza bi vas na rokah nosila, Tršar!“ se je namuznil Grivačev Štefan, ki se je bil šele pred nekaj meseci vrnil z Laškega in je imel zdaj doma prevzeti kmetijo, pa se je zbog tega tudi sam pridno oziral po dekletih.

„Tisto si lahko kar ti sam na jezik obesiš, da ti ne bo brez potrebe migal!“ je ujezilo vdovca. Mlado in staro se je vrišče zasmejalo in od nekd se je privlekel debeloglavi Srebot, veseljaški harmonikar, ki ga ni bilo treba nikoli klicati in je vendar vselej in povsod prišel o pravem času. Kratkokraki in na moč trebušni možic je bil precej nadušljiv in je vse cvililo in piskalo po njem, kadar se je smejal, kot godec je bil pa tako na glasu, da ni smelo biti ne ženitnine ne fantovščine brez njega.

„Srebot, Srebot!“

Mladina ga je dvignila na ramena ter ga posadila na okno za dolgo mizo, na tisto okno proti kotu, od koder so rekli, da se čez in čez najlepše razlivajo poskočni zvoki.

Srebot se je široko zahahljal, češ:

„Povejte vsaj, ali je pogrebščina ali svatovščina!“

„Tršarja ženimo —“

„Potrkano polko, prav na drobno, Srebot, hoooj!“

„Ali te je res Bog zapustil, Jaka?“ je zavreščal godec proti vdovcu, toda Tršarjeve oči so bile že vodeno motne in ni več razločil ne ljudi ne besedi.

Oštir Lisec je nažgal luč. Tu in tam se je hrapavo oglasila pesem, vmes je zategnila harmonika, spet smeh in okrogla beseda pa vino, češ:

„Na Tršarjevo zdravje!“

In so trkali in peli o treh zvončkih in o furmanih, ki so pripravili kornjičke tri. Tršar je pomagal piti in peti, fantje pa so posamič uhajali iz krčme in se naglo vračali z dekleti, ki so se hihitaje branile, v zakajeni vrišč, dokler jih ni premotila poskočna polka.

Ej, Srebot je znal! Samo glava in trebuh sta ga bila, ko je v taktu nihal na oknu, zavaljeni prsti pa so le tako spretno brzeli in preskakovali po tipkah, da nikoli tega!

„Le dolgo, Srebot, le dolgo!“

„Da poplaknemo vse vojne grehe. —“

„Juhuhu, za tri dni, Srebot, in tri noči!“

Fantje so prigovarjali in dražili, pritrkovali s petami in obljubliali, Srebot pa je natezal harmoniko in nihal bolj in bolj urno, slednjic že kakor obseden, da je nekateremu dekletu za pohajala sapa in je razgreto in onemoglo omahnilo fantu na prsi:

„Srebot, nikar več!“

„Srebot, le naprej, dokler se ženin ne zasuče!“

„Saj res: ženin, ženin! Oče Tršar, nocoj je vaš večer!“

„Hej, Jaka, gabrovec, pretegni se no, da bomo videli, če si še za rabo!“

Srebot niha, mladež se vrti, stari hrešče pritrjujejo, vdovec Tršar pa strmi v ta vrtoglavi metež in kima in momlja, dokler ga ne zaščegeče v petah.

„Kaj? Mislite, da sem že res drenov?! Hej, deklina,“ se oprime Lisčeve dekletke, ki je bila pravkar zopet postavila poln štefan kapljice predenj.

„Lojza!“ ostro mamigne Lisec in dekleta se ne sme upirati. Kakor se s Tršarjem pomešata med pare, naraste vrišč in tak grohot, da je čuti samo brezoblično bučanje, Srebot pa še vedno niha kakor divji in se ne zmeni za znoj, ki mu curkoma lije s čela in lic. V največji hrušč se tedaj odpro vrata in v prah in soparico se prerije glas:

„Tak žive še vendar tudi veseli ljudje na svetu?“

„Brodniška?! O, glej je no Lizo! K nam sedi!“ vabijo košate gospodinje, ki so bile na noč možem v varstvo prišle k Liscu. „Sedi no k nam, boš povedala, kako je kaj v Rebenicah!“

(Dalje.)

Vstajenje

Esén

Macesni so se odeli
v čipke zelene:
tod bo hodil v procesiji Krist!
Trave so vzklike,
povsod preproge pomladne:
da bodo po mehkem hodile
poveličane ranjene noge!
Smreke in jelke
kot samotni popotnik
postavile so se ob kraj gora,
tod On bo stopal v dolino,
ž njim angelcev zbor — — —
Položil kmet je motiko,
kmetica koš z ramen;
treba bo lepših noš

za dekleta, ko Krist
bo mimo domov šel — — —
Tolažnik božjih kmetских src —
On je ustvaril grudo,
iz grude človeka,
bronastega kmeta,
On bo grudo
v večno duhovnost spremenil,
ko bo angelj vsem mrtvim
vstajenje zvonil — — —
Deklica kot angelček
s čopičem barva pirh,
iz cerkve zadišal je
iz kadilnice
čez polja kmetška virh — — —

Pomladna narodna

Maksa Samsa

Od spomladi do jeseni
cvela je ljubezen meni —
draga moja je nezvesta
drugemu bila nevesta . . .

Vse na pir je povabila,
samo mene pozabila . . .
Voščit vso sem šel ji srečo,
prebledela je pod pečo . . .

Prebledela je nevesta —
moja deklica nezvesta . . .
Skrivno solzo si otrla,
žalostno po svatih zrla . . .

Karl Marx, marxizem in kmetško gibanje

Janže Novak

V naslednjem priobčujemo aktualen članek tov. Janže Novaka. Ker pa je stališče, ki ga pisec zastopa, načelnega značaja za naše mladinsko gibanje in ker se o tem vprašanju doslej še ni razpravljalo, otvarja uredništvo tozadevno razpravo, ki pa naj dobi izraza le v stvarnih in jedrnatih izjavanjih.

Uredništvo.

Marca meseca smo obhajali 50letnico Marxove smrti. S to obletnico se nekako druži tudi obletnica marksizma in tozadevnih delavskih gibanj in borb. Pod marksizmom razumemo spoznanja Karla Marxa o sodobnih gospodarskih razmerah, o kapitalističnem gospodarskem procesu in družabnem redu ter o silah, ki vnašajo razvoj v ta red. Ena teh sil je tudi organizirana borba množic, izkoriščanih od profitarških lastnikov proizvodnih sredstev. Tem množicam je šele Marx dal pobudo za organiziranje in organiziranim

množicam jasno predočil cilj borbe: osvoboditev proizvodnih sredstev iz rok profitarških kapitalistov, podružabljenje teh sredstev in s tem osvoboditev delavskih množic iz gospodarske odvisnosti. Z dosegom tega cilja bi izginili iz človeške družbe izkoriščevalci, s tem pa tudi izkoriščanci, kar bi pomenilo nastanek brezrazredne družbe in družabne enakosti tudi v gospodarskem pogledu.

Zavestni in organizirani boj za osvoboditev proizvodnih sredstev, ki ga je povzročil Marx in marksizem, je tako značilen za moderno življenje celega sveta, da je že zato nujno, da se tudi mi spomnimo ob tej obletnici spočetnika Karla Marxa, njegovih idej, marksističnih gibanj in borb sploh.

Ugotoviti pa treba že enkrat povsem točno in jasno, da tudi kmetško gibanje odgovarja na odločilna vprašanja, ki se tičejo današnjega gospodarstva in družabnega (socialnega) reda prav tako kot Karl Marx in da je zato tudi kmetško gibanje v bistvu marxistično gibanje.

Res morejo kapitalisti kot izključni lastniki proizvodnih sredstev izkoriščati delavca že pri mezdi, kmeta pa šele kot potroščača potom kartelov, trustov in zaščitnih carin in z zlorabo državne sile s tem, da kot edino odločujoči činitelj v državi prevale na kmeta davčna bremena in s tem, da skrbe za nizke cene kmetških proizvodov, ki jim omogočujejo znižanje mezd. Rezultat pa je v obeh slučajih isti. Mezdni delavec ustvarja z nadurnim delom kapitalistu profit, a tudi kmetu ostane od njegovih žuljev le za golo življenje, drugo gre za pretirano drage industrijske proizvode in za javne dajatve — oboje kapitalistu v prid. Z zlorabami kapitala torej današnji kapitalisti enako izkoriščajo kmeta kot delavca.

Če hoče kmetško gibanje v svetovnem dogajanju pomeniti napredek za človeštvo, mora tudi to gibanje biti samo armija v veliki borbi človeštva, da iztrga proizvodna sredstva iz rok profitarških poedincev in jih postavi v službo skupnosti.

Med proizvodna sredstva spada tudi zemlja — torej mora tudi ta služiti skupnosti. Da! To naš kmet dobro ve in se zaveda, da zemlja in njegovo delo redi vse in vsakega posameznika, — svesten kmetški pokretaš se kot kmet zaveda, da vrši za splošnost važno službo, ko prideluje kruh za vse in ne samo za sebe in vé, da mora biti za to dober in napreden gospodar, ker je to v interesu splošnosti. Ve pa tudi, da ne redi njega zemlja, temveč njegovo delo na tej zemlji, saj ni veleposestnik, saj je povečini le mali kmet. Ve tudi in se zaveda, da ima on prav isto pravico zahtevati stalnost za svojo službo na svojem koščku zemlje kot tako stalnost zahteva tudi mezdni delavec v fabriki ali kjerkoli je zaposlen. Za to stalnost, za to „lastništvo“ zemlje se bo kmet tudi vedno potegoval in boril. Saj je na tej zemlji tudi njegov dom in v njem tisočletna kultura in tradicija, saj tam stoji zibelka, ki edina obnavlja človeštvo z zdravim naraščanjem. Tudi marksizem ne more in ne sme prezreti važnosti teh spoznanj o kmetški lastnini, kmetškem domu in kmetški kulturi, ker mora biti stabilnost vsake družbe zgrajena na teh temeljih. Z ugotovitvijo, da tudi naše kmetško gibanje temelji v bistvu na marksizmu, se moremo postaviti v skupno borbena fronto z delavsko mla-

dino socijalno demokratičnega gibanja (glasilo „Svoboda“) in Krekovo krščansko socijalno mladino (glasilo „Beseda o sodobnih vprašanjih“ in „Mladi plamen“). Skupna idejna podlaga in skupne naloge teh treh gibanj pa kriče posebno v današnjem času po nujnem sodelovanju vseh teh treh gibanj v obrambo demokracije in svobode, ki jo ogroža kapitalistični meščanski in malomeščanski fašizem. Iz teh treh gibanj morajo iziti borci in delavci, mora iziti tista mlada generacija, katere strankarstvo ne bo oviralo, da ne bi v duhu demokracije in socializma složno delala na rešitvi perečih gospodarskih, kulturnih in socialnih vprašanj svoje ožje domovine, svoje države in človeštva sploh.

Velika nedelja

Venceslav Winkler

Pomlad se je razlila čez deželo. V bregu za Petronovo bajto so zagorele trobentice. Za Petronovo najmlajšo, za Maričko. Še pet jih je, Tinče je največji, v devetnajsto gre. Pomlad v deželo, Petron pa v skrbi. Davki, dolg, obleka. Zmeraj enako. Za jutranjo molitev: davki, dolg, obleka. Za kosilo isto. Za večerni spanec prav tako. Davki, dolg, obleka. Šest otrok, žena je taka, da škafa ne vzdigne več sama.

Pa je lepo v svetu. Za Ostrožnikom je najprej zazelenelo, potem še na Pečniku. Lastavke že krožijo po dolini. Orati bi bilo treba. Kdo bi letos? Lani je pomagal Lovrač. Zmeraj ne bo. Saj ni dosti. Tista njivica pod Vrhom: Košček sveta, v koš bi ga spravil.

„Ata, bom imel nov klobuk za praznike?“

„Boš imel!“ tolaži Petron. Seveda ga bo imel, ampak, kje so še tisti prazniki.

Prašiča — s prašičem ni nič. Dolg bo ostal. Zadnji kos gozda naj bo za zadnjo uro. Obleka — raztrgani bodo hodili.

Tudi Tinče računa. Tako daleč je do fare. Če bi šel kar čez griče, seveda. Ampak zdaj na pomlad je zemlja spolzka. Ceste so pa ilovnate, blatne. Pri fari je lepo. V ravnini je vas, ljudje se držijo na smeh, drug drugega lahko kar s praga pozdravijo za dober dan in lahko noč. Pa cerkev je blizu. Vse bolj praznično je, skoraj zmeraj nedelja. V hribih je pa zemlja pusta. Bajta visi v strmem bregu, zrušila se bo. Izba je črna, dimnata. Okna so tesna, nekaj zelenja jih zagrinja. Dvanajstletna Lenka ga zaliva.

„Mama, kruha!“

Petron sliši in bi rad zaklel. Spet bo moral po denar. K Bečaju, k Hratarju, kamorkoli. Ob samem krompirju otroci ne morejo živeti. In še krompirja je malo. Še do praznikov ga ne bo.

Pod Petronovo bajto je Mejačeva. Otroci in vdova. Kos njive na Ogradah, majhen vrt. Dolga ni. Bajta visi postrani, še bolj kot Petronova. Na spodnjem koncu so jo že podprli. Mejač je bil trden, skoraj gruntar. Zapil se je. Metali so karte. Bil je vroče krvi. Videl je goljufijo, skočil je

pokoncu in udaril. Noži in polena. Zjutraj so prinesli mrtvega domov. Trije otroci so jokali. Rezika, najstarejša, je rasla s Tinčetom, osemnajstletna in devetnajstletni. Mejačevka je garala od zore do mraka. Obdržala je bajto in zbrisala dolg. Otroci so hujšali. Bledi in slabotni so se komaj pretolkli do vsake pomladi. Rezika je bila drobna kot dvanajstletna Lenka. Od dneva do dneva je živela, ničesar ni mislila. Včasih jo je presunilo nekaj bridkega, takole na pomlad, ko so dolinski otroci prišli čez hribe na izlet in peli razposajeno:

„Prav lepo je res na deželi, deželi. — — —“

Rezika je premislila svojo mladost. Pogledala je žuljave roke in vztrepetala. S prečudno otožnostjo je zastrmela v dolinske vasi. Hiše z rdečimi strehami so jo vabile, zeleni vrtovi so se ji smehljali. Tiho je zaželela, da bi bila bogata, da bi prav tako kot otroci razposajeno stekla po travnikih in zapela.

Mati ni poznala lepih sanj. Zakričala je. Deklica se je zganila in šla po delu. Skozi tesno okno je še skrivaj pogledovala za otroci. Šli so po vrhu hriba in se radostno smejali:

„Prav lepo je res na deželi, deželi. — — —“

„Iz trga so!“ je godrnjala Mejačka. „Kaj vedo gospoda, kako je na deželi.“

Vedela je, kaj govori. Bajta je lezla na kup, streha se je rušila. Nad seboj je slišala Petrona, kako je priganjal sina. Samo delo povsod.

Meja med bajtama je zazelenela. Tinče je čistil vrt. Rezika tudi. Skozi redko grmovje sta se videla. Tinče je žvižgal. Vedno bliže grmovja je grabil. Naenkrat je spustil grablje in zaklical:

„Ti!“

Dekle se je zganilo. Previdno se je ozrlo proti domu, potem malomarno vprašalo:

„Kaj je?“

Fant se je oprl na staro jablano in razložil:

„Prazniki bodo. Čez tri tedne.“

„Res?“ se je čudila Rezika.

Potem se je fant ustavil. Ni vedel, kaj bi še povedal. Takrat se je oglasil še Petron za bajto:

„Delaj, delaj, kaj stojiš!“

Rezika je zardela kot še nikoli. Tinče je nekaj zamrmral, pobral grablje in se obrnil.

* * *

Tako je šlo v božje sonce.

Molčeče delo od jutra do večera. Petronova skrb za dolg in obleko. Bolehna Petronka pred hišo. Vse, kakor bi še nikoli ne bila pomlad in je nikoli ne bo. Petron se je smehljajal:

„Bomo že pretolkli!“

Veroval pa ni. Ni več mislil, kako bo jutri.

Z muko je spravil na kupček par dinarjev za klobuček fantku. Bolelo ga je, da ga ni mogel vsem. Na veliko nedeljo po kosilu je potegnil Tineta s seboj.

„Kam?“ se je čudil sin.

„Boš videl!“

V globeli je imela Matevževka krčmo. Butnila sta v zakajeno izbo in sedla za mizo.

Tinče se je čudil. Težak zrak ga je dušil.

„Saj ne bom pil, oče!“

„Molči! Velika nedelja je!“

Sklonil je glavo. Najprej se je vse uprlo v njem. Skočil bi in zbežal. Potem ga je zrak omotil. Poslušnil je govorico, pal še sam vanjo in pozabil na vse. — — —

Rezika je čakala, če bo prišel po pirhe. Videla je, kam sta šla z očetom. Streslo jo je bridko. Nekaj se je zbudilo v njej, nekaj mehkega in toplega.

Vse popoldne je sedela pred bajto.

Nikogar ni bilo.

Med večerjo je hodila gledat.

Proti osmi sta prikričala z očetom po kolovozu. Stekla je proti meji in se zasopla ustavila.

„Kaj strašiš tod?“ je bruhtnil Petron.

„Tinče!“ je zaječala.

Fant jo je gledal, sprva začudeno, potem si povetil glavo in opotekel se je k meji.

„Saj ne bom več,“ je zašepetal tiho.

„Spat, coprnic!“ je kričal Petron.

Pred bajto je klicala Mejačica:

„Rezika! Rezika!“

„Saj ne bom nikoli več, —“ je mrmral Tinče sam zase.

Spal je v senu. Skozi lino je videl v dolino prav do Matevževkine krčme. Jutri bo oče spet klel. Dolg, davk, obleka. Pa samo enkrat je velika nedelja, samo enkrat.

„Nikoli več!“

Mejačeva koča je molčala. Rezika, Rezika. — — —

Jutri bo spet vsakdanje. Če bi enkrat sredi delavnika lahko zavriskal, kakor zavriskajo v dolini.

Prav lepo je res na deželi . . .

Ta pesem je kot pravljica. Zapoješ jo in izgine . . .

Velikonočne pisanice

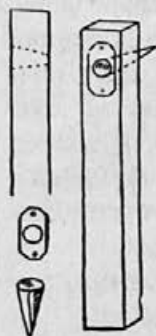
Francè Belin

Okraševanje velikonočnih jajc — pirhov je pri Slovanih že star običaj in radi tega ponarodel. Ponosni smo lahko na to dejstvo, ker je to tudi zgodovinski dokaz naše skupne nekdanje domovine. Kar je posebno značilno pri tem običaju, je to, da ga ohranja zlasti kmetsko ljudstvo. Zaman iščeš te

slikovite narodne navade pri Germanih in Latincih. Zato ni tudi nikjer na svetu pri velikonočnih običajih podana globoka vernost in ljubezen do rodne grude kot le pri Slovanih v najlepših narodnih običajih. Ta izraz je najbolj viden pri pisanicah. Žal, mladina opušča te lepe stare navade.

Pri nas okrasujejo velikonočna jajca na razne načine. Najbolj sta razširjena z voskom in izpraskanjem. Z voskom okrašujejo naše vrle Belokranjice, ki se imajo zahvaliti g. ravnatelju Božo Račiču ko jim je tehnično olajšal postopanje in sodeloval s prof. A. Sičem pri zbiranju vseh okraskov, ki so se izsledili kot pristno narodni.

Za okraševanje z voskom rabimo pisač. Vzemi nekaj čez 1 cm širok in enako visok do 13 cm dolg lesen klinček. Za 1 cm od enega konca izvrtaj stožčasto jamico, ki naj bo zgoraj nekaj čez pol cm, spodaj nekoliko manj široka. V to stožčasto jamico vtakni kovinast lišček, ki ima spodaj za debelino šivanke široko odprtino. V ta lišček vtakneš svaljkast košček čistega čebelnega voska in spodaj segrevaš. Ko se vosek stali priteče iz drobne jamice. Jajce držimo v levi roki in s pisačem v desni roki opisujemo — rišemo ornament. Vosek se na jajcu strdi. Seveda je treba neprestano spodnji konec liščka segrevati nad svečo ali primerno lučjo in nadaljevati s potezami ornamenta. Ko smo jajce opisali — orisali, tedaj ga potopimo v rumeno barvo. To, kar smo z voskom opisali ostane od barve nepobarvano. Zopet opisujemo rumeno barvano jajce dalje z

ornamenti in ga potopimo nato v rdečo barvo, modro, vijoličasto ali zeleno. Tako jajce lahko skuhamo in pri tem se bo vosek stopil. Na raztopljenih mestih se bodo pokazali ornament, ki smo jih opisali. Lahko opisujemo tudi trdo kuhano jajce. Tako jajce po končanem opisovanju segrevamo nad petrolejko, vosek se bo raztopil in okraski so vidni. Najlepše se dela s surovimi jajci. Po končanem opisovanju jajce izpihaš in ga segrevaš praznega nad petrolejko. Taleči se vosek obrišeš v krpo in pokažejo se ornament. Pomakaš lahko v poljubnih barvah, vendar se morajo kriti, to je, temnejše rabimo vedno kot slednje. V čimveč barvah pomakamo in opisujemo, tembolj okrašena je pisanica. Najlažji način je s surovimi jajci, ki jih izpihamo in je tudi najbolj slovanski. Tako postopajo Moravani in Slovaki. Skozi jajce lahko potegneš dvakrat zavito vrstico, ki jo izdeláš iz barvnih nitk in na koncu napraviš cočček. Nitke naj bodo istobarvne kot so ornament. Tako jajce se lahko obesi v stanovanju kot okrask in spomin. Lahko ga tudi prevlečeš z lahkim lakom, tedaj se lepo sveti in barve so bolj žive. Lak je sicer moderen, ni pa neobhoden. Trdo kuhana jajca večkrat izcejajo čez čas beljak in nam kvarijo ornament. Ako surova kuhamo rada popokajo. Zato je način z izpihanjem najbolj enostaven.

Uporabljamo anilinske barve, ki sò raztopljive v vodi. Pazi da jajce v drugi in tretji barvi dalj časa držiš v barvanju, ker lupina prijemlje postopno počasneje. Izpiti jajce ni zdravo, ker so barve strupene in radi luknjičavosti barva pronica v beljak. Pogoj lepih uspehov pa je največja potrpežljivost.

Ponekod in to posebno rdeče, trdo kuhana jajca okrasujejo z izpraskanjem barve. Vzemi iglo ki jo utrdiš v lesen klinček tako, da konica gleda nekaj cm iz nje. S tako iglo lahko izpraskaš razne ornamente in je ta način tudi zelo razširjen. Iglo drži poševno, sicer lahko predereš lupino.

Narodni ornament bodi res pristno naroden. Zbirka, ki nam jo je podal prof. Šič je zelo bogata. Dobi se jo v vsaki šoli. Predvsem ne uporabljajte ornamente iz živalstva kot zajčke, metulje, jagnje itd., ker to ni naše narodno blago, temveč nemško. Napise lahko tudi uporabljamo in celo verze, vendar beseda ne sme prevladovati ornamenta. Običajno rabimo n. pr. Tebi, Francka, Tončka, Iz prijateljstva itd. Napisi naj bodo beli, ker so bolj vidni. Vsaka pisanica naj bo opisana z narodnimi ornamentami in motivi tako, da ves okrasek in barvanje postane harmonična celota.

Foto Venger

Sejalec

Vrnitev Izidorja Skalarja

Vinko Bitenc

Preko pustih, meglenih ravnin je hitel vlak. Železna kolesa so pela svojo dolgočasno, enakomerno pesem. Samo na postajah je utihnila ta pesem, za tri, za pet, pa tudi za deset minut. Potem pa so začela kolesa ropotati naprej, pesem se je nadaljevala, večnoista, dolgočasna pesem železnih koles: tik-tok-tok-tik tok, -tik-tok-tok-tik tok . . .

Izidor Skalar je sedel v kupeju ob oknu. Čelo je pritiskal ob stekla, globoko udrti oči so mu begale po mimobežečih pokrajinah. Na ušesa mu je udarjala ropotajoča pesem koles.

Podobno so peli stroji v tovarni tam na Francoskem, odkoder se Izidor Skalar vrača domov. A tista pesem strojev, železnih koles, matic, vijakov in transmisij je zanj utihnila. Rekli so mu tam v tovarni, da ni več dela, da torej njega (in še mnogo drugih) ne potrebujejo več. A v resnici ni bilo tako. Le zamenjali so žive ljudi z mrtvimi stroji. Tem ni treba jesti, cenejši so zato in naredo več v eni uri, kakor sto delavcev ves božji dan. Samo tisto je: duše nimajo stroji. Človek pa ima dušo, razum — toda kaj bi s temi stvarmi v teh težkih časih?

Svinčene, temne misli so butale v sence Izidorja Skalarja, grizle se mu v možgane, rezale mu dušo.

Izmozgan, zgaran, sestradan se vrača v domovino. Tujina ga je zdelala docela, tovarna, rudnik sta mu spila kri. Še tiste poslednje kapljice, ki se pretakajo po žilah, so zastrupljene, prežete od smradu tovarniškega dima, od plina v globokih šahtih. Ni volje več in ne moči; tovarna, rudnik sta pobrala vse.

Izidor Skalar se vrača v domovino.

Rodna zemlja, domača gruda, sonce pod domačim nebom mu mogoče vrnejo izgubljeno. Mogoče — gotovo ni!

Domovina!

Ko se je ta misel doteknila srca, je Izidor Skalar postal veselejši. V upadlih, bledih licih je začutil topel val krvi. In zdelo se mu je, da tudi pesem koles postaja tišja in veselejša.

Izidor Skalar je zastrmel skozi okno, po katerem so počasi drsele deževne kaplje. Jesensko vreme, nizko viseči oblaki so mu zastirali pogled. Toda pred njegovo dušo se je razgrnil sončni svet: zeleni travniki, žehteča polja, nizki holmi s cerkvicami, med holmi skrite majhne vasi. In bela cesta pelje skozi vasi, zavije nato na ravnino, kjer leži trg Ledine.

Pozdravljene Ledine!

Zunaj trga, ob poti, stoji Skalarjev dom. Majhna, prijazna hišica z vrtom in njivo v bližini. Težko ga že čaka zemlja, ker pri hiši ni močnih rok, da bi jo z ljubeznijo obdelale. Žena sama ne zmore vsega, otroci so še preslabotni. Najstarejši, Francki, je bilo komaj štiri leta, ko je oče odšel v tujino. Drugemu, Lojzku, šele dve leti, a najmlajši, Peterček, se ob njegovem odhodu še rodil ni.

A od takrat je minilo pet let, pet dolgih let trpljenja, garanja in samozatajevanja.

Počemu je pravzaprav odšel v svet, kako je mogel pustiti ženo, otroke, zemljo, ki bi ga lahko skromno preživljala?

Počemu? Moral je, dolg ga je pognal po svetu! Ženina dota je bila premajhna, da bi z njo mogla splačati hišico, ki sta si jo bila postavila. Doma ni bilo zaslužka, torej ni kazalo drugega, kakor popotno torbo čez ramo.

A kaj, ko tudi v svetu primanjkuje kruha! Komaj, da se človek sam preživi, na prihranke še misliti ni.

O, tam doma, v tistem čudovitem rojstnem kraju, še jesen ni tako žalostna, kakor v tujini. Tam sije zdaj sonce, nebo je jasno, gozdovi so še zeleni.

Veselo bo stopal Izidor Skalar po znani poti, srečaval bo znance in jim segal v roke. Vse trpljenje bo pozabljeno, novo življenje se bo začelo zanj v domovini.

Žena ga bo pričakovala s Petrčkom v naročju. Gotovo ga bo pričakovala, saj ji je nekoč že omenil v pismu, da se najbrže vrne domov. Francka in Lojzek mu bosta pritekla naproti; kakšna morata že biti, saj jih bo komaj spoznal!

„Atek, tako težko smo te čakali!“ se bosta smejala v otroški razigranosti. Objel jih bo, poljubil, prijel bo vsakega za roko in vsi srečni se bodo bližali hiši.

Na pragu bo stala žena s Petrčkom v naročju.

„Si vendar prišel! Izidor!“

„Žena!“

Vsa srečna si bosta gledala v oči. V tistih trenutkih ne bo drugih brig, ne povpraševanj, ničesar takšnega; samo čisto, odkritosrčno veselje svidenja. Šele potem, v prijetno zakurjeni sobi, ob belo pogrjnjeni mizi, se bodo pomenili o vsem. Pripovedovanja ne bo konca; otroci bodo strmeli, žena bo s sočutjem poslušala zgodbe moževega trpljenja v francoskih tovarnah, boja za obstanek v westfalskih rudnikih. In razumela bo vse; saj prava ljubezen ne pozna mejá. Sporazumno bosta kovala načrte za bodočnost.

„O, sveta zemlja domača! S kakšno ljubeznijo bom od zdaj naprej ravnal tvoje brazde, oral tvoje lehe!“

Saj bodo že kako živeli. Dolžnike je večinoma že poplačal. Redno je pošiljal iz tujine skoro ves svoj zaslužek, denar, ki si ga je bil pristradal, pritrgal od ust. Zdaj se vrača brez denarja, pa še bolan po vrhu. Toda vrača se domov. Domovina je vse: tolažba, upanje in zdravje.

Izidor Skalar se je zdramil iz premišljevanja. Lepe podobe so izginile, spet se je razločnejše glasila pesem koles: tik-tok-tok-tik-tok, tik-tok-tok-tik-tok . . .

Vlak je obstal na postaji. Klici sprevodnikov, sopihanje lokomotiv, vrvenje in govorjenje ljudi.

Izidorju Skalarju se je zazdelo, kakor da sliši domačo govoričo. Odprl je okno, zdrznil se je: saj to so Jesenice!

Prehitro so minile sanje, spet lezejo skrbi v dušo. Po carinskem pregledu so se potniki presedli v ljubljanski vlak. Izidor Skalar si je poiskal prostor ob oknu.

Pred odhodom vlaka je stopil v kupe starejši moški z nahrbtnikom na rami. Odložil je nahrbtnik in sedel nasproti Skalarju.

Spogledala sta se. Moški se je začudil:

„Skalar! Odkod pa ti?“

Zdaj se je začudil Izidor Skalar:

„Ali — me poznate?“

„Poglej ga no, ošabneža! Kaj še svojih sosedov več ne poznaš?“

„Oh, saj res!“ se je domislil Izidor Skalar. „Ne zameri, Klavž, res te nisem spoznal! Tako nenadoma mi stopiš pred oči! Človek vidi po svetu toliko različnih obrazov, da ni čudno, če zgreši obraz kakšnega znanca.“

Segla sta si v roke.

„Ali si šel za delom?“ je pripomnil Izidor Skalar.

Klavž je zamahnil z roko.

„Hudič naj vzame vse skupaj! Sem mislil, da bom na Jesenicah dobil delo v tovarni — pa nič! Zdaj živi družino, če moreš! Fabrikanti gledajo samo na to, da so njih trebuhu polni.“

Izidor Skalar je molče poslušal tovariša in samo prikimal.

Tik-tok-tok-tok-tok, mu je skozi okno donelo na uho.

„Praviš, da greš domov, v Ledine? Kaj boš pa počel zdaj tam?“ je z lahnim zasmehom v naglasu vprašal Klavž.

Izidor Skalar se je zganil.

„Kako to misliš?“

Klavž se je zasmejal.

„Kujon pa si, Skalar! Izgledaš ves bolan, pa se še šališ! — Kaj res nič ne veš?“

Izidorju Skalarju so oči iskro zažarele, v bleda lica mu je stopila lahna rdečica.

„Ne muči me, Klavž! Povej, kar veš!“ je skoro zakričal.

Klavž je mirno odgovoril:

„No, če zahtevaš, ti pa povem. Žena ti namreč pripravlja lep sprejem. Pankrta boš dobil doma in ljubčka!“

Izidor Skalar je prebledel kakor zid. S široko odprtimi očmi je buljil v tovariša in molčal. Nato pa je planil, kakor tiger in zgrabil Klavža z obema rokama za vrat.

„Lažeš!“

Dva sopnika sta ga komaj odtrgala od hropečega Klavža. Izidor Skalar se je zrušil v kot na klop, si zaril prste v lase in pritajeno ječal.

Klavž je vzel nahrbtnik in se splazil iz kupeja, potuhnjeno, kakor pes. Ob vratih je zagodrnjal:

„Ampak, da boš vedel, knap prekleti: zlagal se nisem!“

Vse do izstopne postaje je Izidor Skalar čepel v kotu kupeja, pogreznjen sam vase, kakor ubit.

Železna pesem koles mu je tolkla v možganih: tik-tok-tok-tik-tok ...

Postaja Ledine!

Izidor Skalar je pograbil svoje stvari in zdrvel iz vlaka. Drvel je naprej po poti, zavil na cesto, proti trgu. Nastal je zgodnji jesenski mrak, iz drobne megle je pršilo. Kje je sonce, kje jasno nebo, kje zeleni gozdovi?! Ničesar več ni zdaj, tudi v domovini ne!

Izidor Skalar je obstal pred svojo hišo. Burno mu je udarjalo srce, mrzel pot mu je stopal na čelo. Stopil je pod okno. V sobi je bila luč, okno ni bilo zagrnjeno.

Okrog belo pogrnjene mize, na kateri se je kadila večerja in je stala steklenica z vinom, je sedela njegova žena z žarečim, zadovoljnim obrazom, ob njej mlajši moški s predrznimi, pohotnimi očmi; Izidor Skalar ga ni poznal. Na drugem koncu mize sta sedela Francka in Lojzek; najmanjšega, Petrička, je držala Francka v naročju. Tudi žena je imela otroka v naročju. Čigavega?!

Klavž je torej govoril resnico! Proč odtod, nazaj, kamorkoli, zanj ni več mesta v domači hiši!

Izidor Skalar je mislil, da mu bo počilo srce. Zarjul je pod oknom, kakor ranjena zver in zbežal po poti nazaj, proti postaji.

Pritekel je na postajo, ko se je vlak že premikal. Planil je, skočil na stopnice in —

Kako se je zgodilo potem, tisto strašno, bo ostalo na veke prikrito.

Kri nesrečnega Izidorja Skalarja je popila rodna zemlja, železna kolesa vlaka so mu zapela mrtvaško pesem.

Srp in kosa

Tine

Srp, kosa v krepki gibčni roki
simbol mi bil je in ostane;
zaklad s tem dvigam si najbolj globoki
za druge — a še je nekaj zame.

Ne samo kruh, da z njima trem iz zemlje
— še dušo to krepí in dviga.
Le poleg njih mi sladko je življenje —
brez njih pa prazna mi je vsaka knjiga.

In še takrat ob grobu mi odprtem —
ko duh bo zbežan taval križem ...
bi slajša bila pesem jekla z brusom,
kot vse z modernim so obližem!

Podano s tem vsaj jamstvo bi mi bilo,
da se pripravlja njih ostrina,
da še se polje bode brilo
in še, da sveta bo dobrina!

Pota in cilji mladine

Vlado Kreft

Mladina je bodočnost vsakega naroda. Vso dobro in slabo dedščino prednikov prevzame; učitelji so ji zgodovina, lastni očetje in mladostne izkušnje.

Vsaka generacija prinaša novih misli, ki se izražajo v idejnih gibanjih vseh obstoječih razredov in stanov. Vse, kar je zastarelo, kar ni skladno z duhom časa in načinom življenja, odvrže s silo ali z razvojem. Mladina izživlja svoja notranja hotenja povsod: na zborovanjih in shodih, posebno pa v društvenem življenju, ki ga smatra kot najprikladnejšo obliko oživetvorenja svojih notranjih želja. Ne pusti si diktirati od starih, biti hoče svobodna v izražanju in avtonomna pri svojem delu. Otresuje se pokroviteljstva stare generacije, ki ji skuša, s svojimi nasveti, pridobljenimi z živlenskimi izkušnjami, ohraniti smer dosedanjih dni.

Mladina je po večini radikalna, borbena, samozavestna in odločna, kolikor noče biti pod vplivom svojih starešinskih kadrov.

Tako je bilo nekdaj!

Svetovna vojna je v marsičem spremenila pota mladine. Mnogo one borbenosti, odločnosti in volje do ustvarjanja je opustila in se predala kompromisarstvu, ki neusmiljeno vihti bič nad premagancem. Posledice niso izostale. Mladinska gibanja niso več ustvarjajoče sile, kar bi po programu morala biti. Ideji so se odtujila, in jo podredila.

Podrejenost ideje katerekoli interesni sferi ljudi kot posameznikov, mora prinesiti idejnemu gibanju pogin, ker s podreditvijo ideja ni več gospodar nego hlapec s primerno nagrado, ki služi le določenim gospodarjem.

V današnjih razoranih časih, v dobi, ko splošna svetovna zmeda vrhuni, ko vsak pameten razumnik spoznava nepravilnost sedanjega gospodarskega in družabnega reda, bi morala biti mladina skrajno dosledna, odločna in brezkompromisarska.

Vsporeditev stare in mlade generacije je pogrešna in za mladino nepotrebna.

Naši očetje so preživljali mlada leta ob absolutizmu francoskega, nemškega in ruskega carstva. Kljub letu 1848 v katerem se je delno izboljšal položaj posameznih stanov, temelji tudi poznejša doba na principih kapitalistnofeudalnega sistema. Vsa vzgoja državljanov je izhajala iz tega sistema in je vzgajala dobre, poslušne, pohlevne, tihe, toda delavne in hlapčevske podanike cesarskih in božjih domovin.

Napaka, ki še do danes ni odpravljena.

Vsa gibanja, prvenstveno kmetska in delavska, so si izmenoma v posedinih državah, več ali manj utrdila svoj položaj, ki pa ni nikjer dominanten, razen v Rusiji, kjer vlada delavska diktatura. Izrazito kmetske vlade ni!

Pred devetimi leti se je tudi v Sloveniji porodilo novo gibanje, z nazivom kmetsko-mladinsko gibanje (Zveza kmetskih fantov in deklet). Danes lahko govorimo o vidnejših uspehih in brezdvomno zaznamujemo

znake, ki kažejo, da bo gibanje uspešno in zmagojuče, če bo ohranilo pravo idejno smer.

Skušal bom podati nekaj temeljnih misli, ki se mi dozdevajo življenske važnosti za naše mlado gibanje.

Predpogoj k smotrenemu in hitrejšemu razvoju gibanja je brezpogojna prekinitev z načinom vsega pojmovanja, ki sta ga in ga še deloma smatrata liberalizem in klerikalizem, kot svoječasna najmočnejša faktorja slovenskega kulturnega, gospodarskega in političnega življenja, za dobrega in pravilnega.

Drugič, osvojitev načel brezkompromisarstva, doslednosti, nedotakljivosti ideje in idejne borbenosti.

Odveč bi bilo zgubljeni besede ob dokazovanju neoporečnosti ali zgrešenosti metod liberalizma in klerikalizma, ki sta narod sužnjila in ga do mozga izsesala za svoje sebične namene. Mnogo nam tudi ni treba govoriti o smiselnosti in pomenu podrejenosti vseh kulturnih, gospodarskih in političnih činiteljev idejnemu gibanju. Vsaka ideja izgubi pravo pot, če se podredi političnim interesom, ki so umazani in osebno dobičkanosni. Ideja mora služiti narodu in je kot taka izhodišče vsem življenskim zahtevam. Čimveč je činiteljev, katerih življenje upravlja ideja, tembolj je ideja močna in občestvena.

Vsako kompromisarstvo idejo razjeda, prehaja v nedoslednost in nedotakljivost, ki uničita vso borbenost idejnega gibanja, ki je v vseh mladinskih gibanjih popolnoma naravna.

Dejstvo je, da mora biti ideja za poedinca vzvišena in sveta misel. To posebnost in tajno moč ideje v človekovih čustvih, pa se lahko le očuva, če ostane ideja neomadeževana in nedotaknjena po vseh osebno življensko-materialističnih zahtevah.

Slovensko kmetsko-mladinsko gibanje je v početkih, radi tega je tudi njegova literatura zelo skromna, razmetana po časnikih, revijah, resolucijah in v brošuri tov. J. Novaka (Smernice za resolucije Kmetске prosvete). Vsa navedena literatura predstavlja nedovršeno idejno celoto.

Vrzel, ki se jo čuti in ki ovira homogenost gibanja je treba čimpreje odstraniti. Upam, da v kratkem dobimo svoj zaključen pisan idejni program, ki bo znatno pomogel k spopolnitvi mladega gibanja in dosegel med predstavniki popolno medsebojno duhovno povezanost.

Z opisanim sem kritično, sicer s kratkimi besedami, načrtal pot kmetsko mladinskega gibanja. Eden ali drugi bo še kaj dodal ali odvil, kar bo le v korist ideji in pravilni smeri idejnega gibanja.

Revizionist marksizma Bernstein je dejal, da zanj ni glaven končni smoter nego samo gibanje.

Res je, da se morajo že s samim gibanjem uresničiti posamezne zahteve ideje, če postavimo kot osnovo vsemu gibanju evolucijo. Težnje ideje se nato postopoma obistinijo. Končni smoter je dosežen tedaj, kadar je zadnja zahteva ideje uresničena, kar predstavlja le 10% vseh idejnih zahtev.

V glavnem velja to načelo za slovensko kmetsko mladinsko gibanje. Smotri tega gibanja so zelo obširni.

Današnje kmetško mlado generacijo je treba dovoljno izobraziti, pravilno vzgojiti, jo s tem miselno osamosvojiti, vcepiti ji stanovsko samozavest, odločnost in borbenost ter jo pripraviti za prevzem kulturnega, gospodarskega in političnega življenja, ki ji pripada v pravilnem sorazmerju z drugimi stanovi.

Gibanje se tudi ne sme samo omejiti na Slovenijo nego mora pritegniti vse Južne Slovane, gledati pa tudi mora, da se ustvari močna in zdrava slovanska kmetška koncepcija, ki bo lahko enkrat govorila v imenu slovanskega kmeta.

Mnogo je še nerešenih vprašanj k rešitvi katerih moramo takoj pristopiti, radi tega je ta članek le delec onega, kar bo tvorilo močno in odporno idejno celoto. Opozoriti hočem samo na vprašanje sodelovanja z delavstvom, katerega borba za življenjski obstanek je enaka borbi kmeta!

Pesmi dela in bede

Fric Lubič

1.

V tovarnah, mogočni kjer sikajo stroji,
življenja tam večni se bijejo boji.

Tam vedno šumi,
se vedno vrti,

in ritem železa v neskončnost drvi.

Možje, vsi v saje oviti,
so trudni, do smrti ubiti,
V očeh se megla jim skrila,
a žalost jim dušo izpila.

In tu, kakor sužnji v delo zakleti,
topi, izžeti,

le delajo, delajo, delajo!

a stroji brezčutni prepevajo
mrzle, železne refrene . . .

2.

Sijaj, nasmeh, v kožuščkih dame fine,
refleksi žarnic, hrup asfaltnih cest,
plakatov čar, dovtip, reklam prelest,
izložbe, godba, ples in limuzine.

A tebe, žena, mar ne vidi Bog,
ko joka ti doma otrok?
Devet otrok se od gladu ti joče,
stoka, prosi, košček kruha hoče!

Ne toži, žena! Prišel bode čas,
teptani tvoji bodejo otroci
planili s ceste, z mečem v goli roci,
do sonca dvignili svoj glas!

Foto prof. Ravnik

Pomlad

Varno zatišje

N. Lenau — I. Albreht

Čuj, kako molči že temui gaj,
dekle, varna in samá sva zdaj.

Tiho mre ob robu travnika
trudni zvok večernega zvona.

Cvetje se je priklonilo ti,
vetrič je na njem zaspal, molči.

Reči smem ti — saj sva sama zdaj —
Zate srce bije vekomaj.

Spomini iz ujetništva

Jože Lavrič

(Drugl del.)

Proti noči je lilo iz oblakov, kakor da bi se tudi nebo zaklelo proti nam. Voda je kar iz zemlje lezla v šotor. — Zmetali smo svoje čunje v culo in jo obesili na drog, ki je držal šotorko. Nato smo si natakneli prazne nahrbtnike na glavo in zlezli ven. „Le lij, je kričal Pucelj. Lij, da bo vode do grla, da poginejo v njej proklete italjanske uši, ki nam ne dajo miru! To se sicer ni zgodilo, vendar je bila noč neznosna.

Čudne reči so se dogajale okrog nas. Divje klicanje, molitve, kletve, vse se je razlegalo čez in čez.

Blizu mene je klečal v vodi starejši mož, doma tam nekje od Litije, in molil z povzdignjenimi rokami, da bi nehajl dež. Toda dež je lil in lil. Tedaj je začel mož otepati z rokami in kričati: „O saj nas ne slišiš, saj Te ni, ni Te, ni Te!“ Nato se je vlegel in vpil v zemljo: „Pomagaj nam ti, peklenški, daj odpri zemljo, da nas požre.“ Kmalu pa je skočil kvišku, blazen gledal okrog sebe in kričal na ves glas: „Ni Boga, ni hudiča“, zavrtel se je in zdirjal mahajoč z rokami po taborišču.

Prihodnji dan so ga našli utopljenega v jarku ob cesti.

Še pred polnočjo je dež pojenjal. Megla pa se je vlačila in je segala od neba do tal. Pod šotor smo si nanosili peska, da smo lahko spet zaspali. Nismo pa še dobro zadremali, ko sta se prihulila Pucelj in Pretnar. Prvi je dejal polglasno: „Fantje, po koncu. Polno dobrega imava.“ Tavčar, ki je bil izmed nas najbolj radoveden, morda pa tudi najbolj lačen, je ko blisk planil kvišku in prižgal svečo, ki mu jo je Pucelj takoj ugasnil. Že sta nam metala pred naše strmeče oči, fig, cigaret in kruha, rekla pa sta, da sta vse to kupila v kantini. Posedli smo in se lotili dobrot, ona dva pa sta spet odšla, češ, morda se bo še kaj dobilo. Jedli smo in pili in se polglasno razgovarjali. Čez čas sta se vrnila. Pucelj se je praskal za ušesi in nezadovoljno godrnjal: „Prepozno sva prišla. Kantina je prazna. Vse so že pokradli.“ Prisedla sta in sta nam pomagala pri pitju in jedači. Vsako steklenico sproti smo odnesli, ko je bila prazna, v potok, kajti vedeli smo, da je previdnost na mestu. Tako smo prav lepo pretolkli sveti večer in zadovoljni pričakali Sveti dan.

Bilo je že svetlo, ko so italjanski vojaki hodili od šotora do šotora in iskali tatu. Našli ga seveda niso.

Na Sveti dan smo bili pri maši, kjer nam je igrala godba. Zadnjikrat smo čuli godbo našega polka, kajti prihodnji dan so Italjani odvezli godcem instrumente.

Opoldne smo prejeli plačo za pet dni, „zinc-quinó“, kakor so jo imenovali Italjani. Naši so Pucelju in meni izročili ves denar s prošnjo, naj greva na semenj in kupiva kaj za pod zob.

Na semnju je bila gneča. Človek pri človeku, draginja pa taka, da sva se že bala, da ne bova mogla kupiti ničesar. Že sva se namenila oditi, ko

zapaziva gručo ljudi, katerim so italjanski vojaki prodajali kruh. Po čim je, je vprašal Pucelj. Dve liri, je odgovoril vojak. Bile so majhne štruce, ki bi jih pojedel sam najmanj deset. Tudi drugim se je zdelo to preveč. Prerivali smo se in godrnjali, dokler ni nekdo zavpil: „Vzemimo mu“. Ni še dobro izgovoril, ko smo že vsi planili na vojaka in v trenutku je bila vreča vsa prazna.

S Pucljem sva le s težavo pograbila štiri kose in z njimi zbežala proti šotorki. Tam smo si po bratovsko razdelili uplenjeni kruh in se zadovoljno zleknili.

Štefan nam je pripovedoval, kako je bilo pred letom dni na božični dan v ruskem ujetništvu. Štefan Kren je bil namreč dve leti ujet v Rusiji. „Tam, fantje, je bilo vsega dovolj,“ je pravil. „Velik hlebec kruha si dobil za nekaj kopejk. Tam nismo poznali lakote. Kar ponujali so nam. Nihče nas ni tepel, ne privezoval, za delo smo dobili pošteno plačilo. Da, da, Rusija...“ je končal in se zagledal nekam v daljavo.

Tedaj se je oglasil Tavčar: „Tepec, čemu si se pa vrnil?“ Štefan je odgovoril: „Ko bi bil vedel!“

Rano zjutraj so nas zbudili dalmatinski prodajalci polente. „Evo, vroče“ so kričali na ves glas, „komač ena lira!“ so ponujali majhne koščke polente, košček je bil majhen, da si ga komaj videl. Zlezli smo izpod šotorke in se spustili z enim izmed njih v kupčijo. Zdajci pride od nekod nekdo in udari z lopato po deski, na kateri je dalmatinec nosil svojo vročo. Polenta se je raztreščila na tisoč drobcev. Velikan Klešnik mu je pa za likof naštel par krepkih klofut in kupčija je bila končana.

Vsi razen Tavčarja, ki je stražil šotorko, smo odšli v taborišče, da si ga natančneje ogledamo.

Vsi narodi bivše Avstrije so bili tu. Tudi Srbi in Rusi, ki so bili preje ujeti v Avstriji in nekaj stotnih legionarjev, katerim se je godilo prav kot nam, čeprav so se bojevali za Italjane.

Po vsem prostranem taborišču je bilo blata, da smo komaj vlekli noge iz njega. Kmalu pri vhodu na sejmišče je bila velika latrina; samo ta za vse taborišče. Dolgo si moral čakati, da si prišel na vrsto. Vedno je bila vsa zasedena.

Sredi taborišča je bila kuhinja. Tam se je kuhala voda noč in dan. Kurili so s koreninami od murv. Nekaj vojakov je vedno klečalo in pihalo v ogenj. Zato so dobili porcijo osoljenega kropa. Če pa je kdo samovoljno posegel v posodo, so ga privezali k drevesu in obrcali, da se je greha spominjal več dni. Oni, ki so bili že od začetka v tem taborišču, so bili suhotni, sama kost in koža jih je bila. Vsi onemogli so se naslanjali drug na drugega in vedno stali v latrini. Vse jim je odpovedalo. Tudi želodec ni več deloval. Kar so pojedli, je šlo kakor skozi sod tako, da je nekaterim teklo blato kar v čevlje. Smrdeli so, da nisi mogel prebiti v njih bližini. Od teh, ki so legli zvečer, jih mnogo zjutraj ni več vstalo. Take so naložili na tovorni avtomobil in jih odpeljali na pokopališče. Neki vojak mi je pravil, da jih odpeljejo vsak dan trideset do štirideset. (Dalje.)

Pesem o kmetskem delu

Marijana Željeznova - Kokalj

I.

Zora . . .
zagorelo je nebo,
zaplamtela gora,
zablestelo je polje.
Dvignil se v višave
je škrijanec in zapel,
tihe poti je nižave
kmetič oživel.

Pesem gore, pesem zore,
pesem ptic je zadonela,
vrisk je zdramil bore
pel je kmetu — pesem dela.

II.

Pesem dela,
pesem bela,
pesem čudovita
znoja in trpljenja —
pesem kmečkega življenja.
Pesem gromovita,
kdo te sliši,
kdo razume?
V beli hiši
urica tiktaka,
kmetič dela, čaka,
da mu travniki ozelene,
da se polja pozlaté,
da jesen poslika
grozdje in gozdove . . .
In potem je bela, bela,
trata, njiva, sadovnjak.
Ne počiva pesem dela,
vleče se ko večer trak
od očeta k sinu, hčeri
v novi, mladi veri . . .

III.

V tihem kotu hiše
gospodnji mati.
Boli krije,
solze briše,

vse razume
duh njen zlati.
Kakor jelka sloka
vihram vsem kljubuje,
v senci travice varuje;
pri ognjišču mati
svoje vse združuje.
Šiva, kuha,
daje kruha.

Vse za druge,
malo zase.
Žuljava ji roka
ne počiva pač nikdar,
boža ji otroka,
sprejme vsakogar,
ki zaprosi milodar.
Ko pa svet zastró,
noč in nje temine,
mož, sinovi pluge
v shrambe pozapró.
Mati moli, bdi:
„Boljše čase
daj nam ti,
Bog, dobrotni!“
Kadar solnce šine
črez neba širine,
prva prime spet za delo
in zapoje si veselo
pesem dela, pesem belo.

IV.

Kdaj večer sobotni
bode njej sijal?
Menda res nikoli.
Ali pa tedaj,
ko bo sveč sijaj
božal roke ji prosojne,
zbrisal ji skrbi in boli,
vdihnil misli ji pokojne.
Toda še tedaj
mrtvo srce trepetalo
in neslišno bo šeptalo
zadnji blagoslov
za domači krov . . .

Vzgoja in izobrazba kmetske dece

Milica Stupanova

Kmetska deca živi v neprestani tesni zvezi z rodno grudo. Od takrat, ko shodi, je kmetski otrok vedno na polju, na travniku, v sadonosniku in gozdu, vedno sredi večno lepe narave. Narava vtisne že kmetskemu otroku pečat ustaljenosti, onega notranjega miru, katerega ne poznata meščanski in proletarski otrok. Narava pa je kmetskemu otroku tudi prva in najiminitnejša vzgojiteljica, kar je za kmetskega otroka tem važnejše, ker njegovi starši, z delom preobremenjeni, navadno nimajo dovolj časa, da bi se zavzeli v zadostni meri za otrokovo vzgojo. Vedno sveža in izpreminjajoča se narava vzgaja kmetsko deco, pripravlja jo že v predšolski in šolski dobi za življenje in dopolnjuje šolsko vzgojo še potem, ko je zapustila šolo, tako da si ohrani kmetska deca svežo in odprto dušo, sprejemljivo tudi za nadaljne nauke. Prav tako vzgaja kmetsko deco tudi pestro in poučno kmetsko delo, ki ni duhamorno in ubijajoče kakor delo v tovarni, ampak naravno in zanimivo, združeno s poezijo in veseljem, ker razvija skladno telesne in duševne moči, ako ga ni le preveč.

Neprestani stik z naravo, ki je najboljša učiteljica, pa kmetski deci vseeno ne zadošča, kajti narava jo sicer vzgaja, ne more je pa v zadostni meri izobraževati, da bi bila tudi kmetska deca dorastla zahtevam sedanje dobe. Kmetska deca se razvija vseskozi prirodno, zato pa tudi mnogo počasneje kakor mestna, včasih se dozorevanje kmetske dece v ustaljeni prirodi in sredi preprostih kmetskih razmer še celo precej zakasni. Včasih je njen duševni razvoj še celo mnogo premiren in zato se pogosto zgodi, da postane duša kmetskega otroka okorna, v posebno neugodnih razmerah še celo topa, ako ne poseže vmes šola, ki mora postaviti kmetskega otroka na trden temelj izobrazbe.

Dobro še vemo vsi, da ni nudila šola v prejšnjih časih kmetski deci onega, kar bi resnično rabila in kar bi ji bilo v korist za življenje. Tega se je zavedal kmetski otrok sam, ki je v prejšnjih dobah pohajal šolo le nerad, s strahom in nezaupanjem. Zavedali so se pa tega tudi kmetski starši, ki so zato občutili do šole pogosto mržnjo in odpor, tako da je bila prej šola skoraj vedno tuje telo v vaškem občestvu. Še danes se občuti marsikje ostanek tega starega naziranja, ko namreč motrijo kmetje z nezaupanjem šolo, učitelja in sploh vse, kar je s šolskim življenjem v zvezi.

Ta odpor proti šoli je imel dva vzroka. Prvi je bil splošnega značaja in je zadeval vse šole hkrati. V prejšnjih časih so mislili, da mora šola posredovati učencu samo izobrazbo, da mu mora vbiti v glavo samo znanje. Takrat je mislil učitelj kvečjemu na izobrazbo otrokovo, ne pa tudi na njegovo vzgojo, na razvijanje dobrih sil v otroku. Ta stara šola je bila kot vojašnica, v njej je vladal neomejeno učitelj, ki je vtepal učencu s šibo in palico v glavo ono znanje, ki ga je smatral za potrebno. Ta stara šola je ostala našemu kmetskemu ljudstvu še živo v spominu. Naš odrastli kmetski človek ve iz svojega šolskega časa navadno vedno najbolje to, kolikokrat

je bil tepen, kako je tepel ta ali oni učitelj itd. Danes se je pa to že mnogo izpremenilo. Danes se zavedajo že vsi učitelji, da mora biti šola predvsem šola vzgojevalnica, ne pa samo šola učilnica, zato vlada po onih šolah, kamor je prodril duh nove vzgoje, tako lepo, toplo in domače razmerje med učiteljem in učenci, zato so v takih krajih tudi starši tako zelo navdušeni za novo šolo, ki ne prisvaja njihovim otrokom samo izobrazbo, ampak jih tudi vzgaja za življenje.

Da je nudila šola v prejšnjih časih še prav posebno kmetski deci zelo, zelo malo, za to je bil še drug vzrok. V prejšnjih časih ni imela podeželska šola prav nobene zveze s podeželskim prebivalstvom. Še pred par desetletji niso mislili nato, da rabi kmetski otrok drugačno šolo kakor pa meščanski ali proletarski, ker dorašča v popolnoma drugačnem osredju, ker je njegovo zanimanje usmerjeno drugam kakor pa zanimanje meščanskega ali proletarskega otroka. Takrat je bil način pouka enoten, na mestni šoli so poučevali približno tako, kakor na preprosti hribovski enorazrednici. Danes pa se podeželska šola, tista šola, ki vzgaja in izobrazuje mladi kmetski naraščaj, vedno določneje zaveda svoje naloge, biti čuvarica in pospeševaljica kmetijske kulture, dovesti mladi kmetski rod do tega, da duševno doraste duhovni in gospodarski krizi, ki posega tako mogočno v življenje našega kmeta. Zato nimamo danes samo eno vrsto šole, ki bi morala veljati za mesto prav tako kakor za vas in za industrijsko središče, ampak se ozira učitelj kmetijskih otrok pri pouku vedno predvsem na potrebe in na zanimanje kmetijskega stanu, kar je edino pravilna pot. Ker je kmetski poklic združen z naravo, se tudi nova podeželska šola skuša približati čim bolj naravi.

Vsega pa ne more doseči šola v oni dobi, ko je za otroka obvezno pohajanje šole, posebno še zato ne, ker obiskuje kmetijska deca vsled preobilice domačih del šolo po navadi precej neredno in ker izostaja pogosto iz šole. Pa tudi takrat, ko pride kmetski otrok v šolo, je navadno preobložen z delom in s skrbmi. Poleti mora vstati neredko že ob štirih ali še celo prej in mora do takrat, ko se prične šola, navadno napasti že vso živino ali pa izvršiti obilico drugih del. Potem pa je v šoli navadno preveč utrujen in zaspan, da bi lahko zbrano sledil pouku. Prav tako je vprežen kmetski otrok v delo tudi po končanem pouku, tako da nima v poletnih mesecih niti ob nedeljah časa za učenje in čitanje, sploh za samega sebe.

To nedostatno duševno pobudo hoče nadomestiti nova podeželska šola s kmetijskimi in gospodarskimi nadaljevalnimi tečajji. O teh pred par desetletji še ni bilo nikjer govora. Pred svetovno vojno so sicer bili ustanovili redki posamezni učitelji, ki so se za stvar posebno zanimali, tu in tam kak kmetijski tečaj, vendar o kakem enotnem delu ni bilo govora. Kmetijsko in gospodinjstvo nadaljevalno šolstvo se je začelo razvijati šele po končani vojni in se je do danes že tako razmahnilo, da ni skoraj kraja v naši banovini, kjer bi se ne bil vršil že eden ali več takih tečajev. Taki nadaljevalni tečajji so za kmetijsko mladino izredne važnosti, kajti nudijo ji duševno pobudo v tistih letih, ko je za nadaljne nauke, najbolj sprejemljiva, ko jih veliko bolj hlastno vsrkava kakor prej v šolski dobi. Učiteljstvo vodi te tečaje z veliko

požrtvovalnostjo, kmetijski naraščaj jih obiskuje v večini slučajev z velikim navdušenjem, ker čuti, da mu dajo dovolj duševne vzpodbude za življenje, zato se tudi kmetiskim staršem ne sme zdeti škoda časa in denarja za take tečaje. Zavedati se morajo, da vršijo taki nadaljevalni tečaji dvojno nalogo, da vzgajajo in izobražujejo kmetisko mladino, kateri se starši sami vsled preobremenitve z delom in tudi vsled nezadostne predizobrazbe ne morejo tako posvetiti kakor bi se radi, katero pa tudi šola iz različnih vzrokov ne more vedno v zadostni meri pripraviti za življenje, v katerem uspeva danes samo tisti, ki je zanj vsestransko dobro pripravljen.

Brezposelnik

Francé Artnak

Danes so blatne ceste,
dež pada na črni tlak,
med hišami počasi razpreza se mrak,
in ko sence brezposelni mimo gredo.
Zdaj ta se zdaj oni ustavi
in gleda napise nad vrati.
Pomisli: — Mogoče bogati
ljudje tu živijo?
In vstopi in prosi.
— Kako? Že spet beračija!
No, z bogom. Adijo!
Misel obupna pa grize v možgane:
— Ko bi še želodec vsaj rekel —: adijo!

Nedelja

A. Potnik

Od zore iz stolpa zvoni
pojo —
njih glas dan nam božji
oznanja;
hvaležno dobrot je in ljudstvo
verno —
v molitvi se Stvarniku
klanja.

Samoizobrazba in volja

Jože Kranjc:

Če natanko pogledamo današnje slovenske razmere, opazimo eno razveseljivo in eno skoro žalostno stvar. Prva je, da danes vsak Slovenec čita in piše, da torej pri nas ni nepismenih ljudi. Druga pa je: da našim ljudem posebno kmetškemu stanu manjka izpopolnitve izobrazbe, ki jo je bil dobil v ljudski šoli. Ko namreč fant ali dekle, zapusti šolsko klopo za vedno, potem nima prilike in morda tudi ne volje, da bi na podlagi pridobljenega znanja svojo izobrazbo razširil in se izpopolnil predvsem v tistih vedah, ki se njega najbolj tičejo in ki bi mu pomagale, da bi uspešneje mogel uporabiti svoje sile v svojem gospodarstvu.

Dveh stvari bi namreč danes ne smeli pozabiti:

1. Pri nas ni bogve-kaj velikih kmetij; Slovenija ni agrarna dežela prvega reda, pri nas prevladujeta majhen kmet in pa bajtar, ki se morata preživljati tudi s tem, da oddajata svojo telesno moč drugim v najem.

2. Naša lesna trgovina, vir narodnih dohodkov, pada. Zavaljo tega se zapirajo žage in odpuščajo naši kmetijski ljudje, brezposelnost narašča, denarja je čimdalje manj, zavaljo krize pa padajo cene kmetiskim pridelkom, kmet ne more prodati stvari od katerih živi, če pa jih proda, jih daje pod ceno.

Ti dve stvari bi nas morali pravzaprav navdati s strahom.

Misliti moramo námreč, da se bodo razmere poslabšale, pa da jih ne smemo pričakati s sklenjenimi rokami, temveč se moramo nanje pripraviti tako, da jim bomo kos.

Tu moram poudariti, da je moje sveto prepričanje, da Slovenija ne bo zapadla valu gospodarske krize tako kakor ostale dežele, ker ima možnosti tako velike, da bo smehljaje prenesla udarce, ki nastajajo ob umiranju starega gospodarskega dela in ob rojstvu novega.

Katere so te možnosti?

Kar na kratko bom naštel, kar mislim. Možnosti so tele:

1. Tujski promet.

2. Organizacija produkcije (pridelovanje) onih deželnihi pridelkov, ki se na svetovnem trgu vedno prodajajo (gobe, med, jajca, perutnina, zelenjava itd.)

3. Organizacija prodaje.

1. Tujski promet bi pri nas naraščal, če bi mi tujcu nudili to, kar bi on rad, poleg narave, udobnosti (ne mislim luksuza), tudi prijaznost in slovensko gostoljubnost — pa, kar je zelo važno, obvladanje njegovega jezika. Vsak je namreč vesel, če ga ogovoriš po njegovo. Pozabiti ne smemo, da moramo delati nato, da bo Slovenija za enkrat eno prvih svetovnih letovišč, saj je vsak košček naše zemlje lepota zase, v bodočih časih pa kraj, kamor bo hodil na oddih delavni rod.

2. Produkcija deželnihi pridelkov pri nas še ni organizirana. Za primer bi navedel gobarstvo. V Franciji se cele kmetije preživljajo samo

z gobami. Seveda jih ne hodijo nabirat kakor pri nas, v gozd, temveč imajo strogo in vestno gojena naselja, o katerih vodijo tudi natančno statistiko. Gobe sortirajo in na svetovnem trgu so prav te ene izmed najbolj prodajljivih vrednot. Isto je pri nas z jajci. Šele zadnje čase smo se povzpeli tako daleč, da jajca opremljamo s štampljkami datumov, tvrdke itd. Pravtako bi bilo vredno natančno premisliti, katere vrste zelenjave moremo izvažati. Vrtnarije špargljev — koliko jih je pri nas?

3. Organizacija prodaje. Za tako umno pridelovanje pridelkov, ki bi bili najbolj rentabilni, bi bilo treba seveda popolnoma in do podrobnosti izvesti organizacijo prodaje, čisto ločeno od organizacije produkcije. Ta organizacija bi vsebovala: Stike s svetovnim in domačim trgov, nakup produktov in teh prodajo, reklame za naše pridelke itd. itd.

Tako pridemo do važnega vprašanja: Kako naj bi se vse to izvršilo? Kje je tista možnost, ostvariti take in podobne načrte?

Tu ne pride v poštev samo kapital, temveč tudi dejstvo, da bi pri tem moral sodelovati ves narod. Če se hočemo oprijeti tega dejstva in pa, če hočemo razumeti današnjo dobo, kakršna je, in zaslutiti novo razdobje, ki mogočno in razgibano prihaja, potem moramo vedeti, da je rešitev teh vprašanj v združništvu.

Združništvo pa ni prazna beseda. Združništvo je prazna beseda takrat, ko ni ljudi, ki bi to besedo spremenili v meso. Združništvo brez združnikov je kakor krščanstvo brez kristjanov.

Šele zdaj se vračam k vsebini svojega naslova. Moje skromno mnenje je danes, da ves naš narod šepa na veliki bolezn! Na pomanjkanju izobrazbe v tistem pravcu, ki je za življenje na tem svetu najvažnejši, gospodarska izobrazba. Res, da človek ne živi samo za telo, toda, kdaj se more predvsem posvetiti tkzv. duhovnim vrednotam, če ne takrat, ko ga več ne tarejo skrbi za obstanek. In, ker smo videli, da je našemu narodu potrebna izobrazba, da se enkrat popolnoma gospodarsko osamosvoji, moramo načeti vprašanje, kako si to izobrazbo pridobi.

Izobrazbo sprejmemo:

- a) V šolah (osnovne, srednje in visoke.)
- b) V prosvetnih društvih (predavanja, tečaji, listi itd.)
- c) Samoizobrazba.

Osnovno šolsko izobrazbo si mora po naših zakonih pridobiti vsakdo. Sicer ta izobrazba ni usmerjena tako, kakor bi morala biti, kajti v višjih razredih se ne poučujejo niti osnovni pojmi gospodarskih znanosti. V srednje šole pa vstop vsakomur ni mogoč. Ogromni stroški šolanja, majhni dohodki — to je vzrok, da naši kmetje ne bodo mogli šolati svojih hčera in sinov. Leti bodo iskali in iščejo kakor pač morejo, izobrazbo po prosvetnih društvih. Jasno je, da ta izobrazba ni usmerjena po določenih načrtih, ker vsako prosvetno društvo člana najprej vzgaja za svojega pristaša, potem pa mu daje pouka v različnih stvareh, za katere smatra, da so potrebne. Zavaljo tega je pouk neenoten, razčlenjen in ne dosega takih uspehov, ki bi bili potrebni za enoten nastop vsega naroda.

Zato preostaja samo še en način, ki naj bi dal popolnost, to je samozobrazba. Vsa prosvetna društva naj bi vzgajala svoje člane v volji, pridobiti si znanje doma. Vsak fant in vsako dekle bi morala zastaviti cilj, da hočeta pripomoči k razmahu slovenskega gospodarstva in slovenske kulture in bi morala vedeti, da to ni mogoče brez popolne izobrazbe, ko je vsak človek mož na svojem mestu.

Samoizobrazba, za katero je potrebna krepka volja in vztrajnost, je

1. Izobraževanje iz knjig.
2. Izobraževanje potom dopisovalnega pouka.

Mi Slovenci smo majhen narod, zato je konzum knjig majhen in so knjige drage, istočasno pa nimamo tiskane besede za vse vede, ki bi bile potrebne za umno gospodarstvo. Poleg tega si vsakdo ne more izbrati pravega načina, da pride do onega znanja, ki mu je potrebno, vsak sam ne more najti tistega najkrajšega in najlažjega pota, ki ga privede do končnega cilja.

Zato je zelo važen pouk dopisovalnim potom. Tu vodijo učenca do izobrazbe strokovnjaki, učenec, dobiva predavanja drugo za drugim, ki so med seboj povezana in mu vsa skupaj razširijo obzorje. Zato tega načina nikakor ne smemo omalovaževati, posebno ker je pri vseh velikih narodih običajen. Razumljivo pa je, da je pri tem pouku treba vztrajnosti, resnega namena in močne volje.

Ker vemo, da brez volje ni ničesar, potem je jasno, da tudi ni samozobrazbe. Če pa imamo pred seboj tako velik cilj kakor je dobrobit našega slovenskega kmeta, razcvit našega gospodarstva, in boljša bodočnost, ali nas bo še kaj moglo ustaviti na poti k izobrazbi? Kjer je volja, tam je uspeh!

Za resnico in pravico

Fr. Rojec:

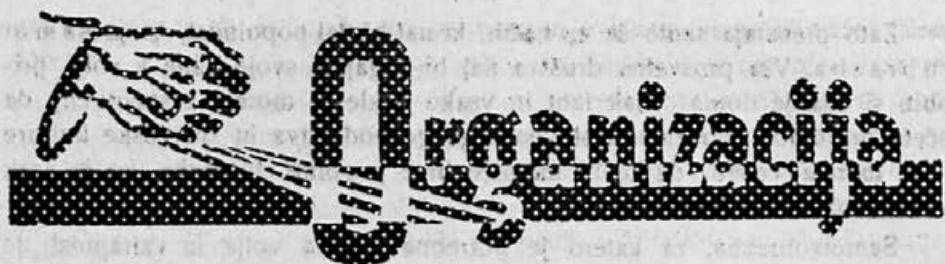
Ljudje popotniki smo le
na tem varljivem sveti;
zakaj rojeni smo, nihče
ne more doumeti.

Zamotano vprašanje to
belilo še bo glave;
pač mnogo ugibanj še bo,
a brez rešitve prave.

Nam od gotove se strani
razlaga ta uganka
v svoj prid in v tlačenje ljudi,
ki jim spoznanja manjka.

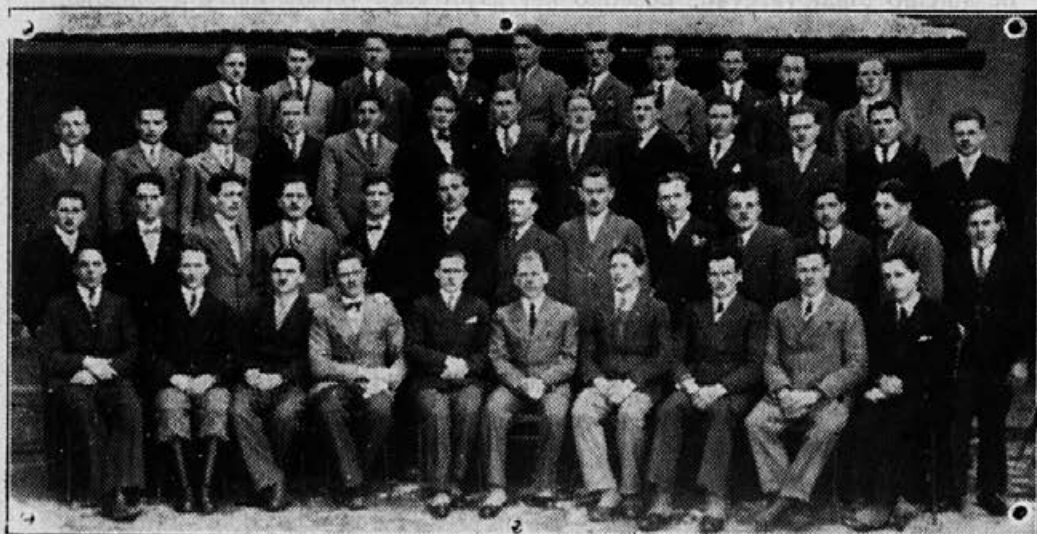
Zato sam glej in premišljuj,
pa našel boš resnico;
oprta na njo, pot nadaljuj
in zmagal boš krivico!

Laž in krivica sestri sta,
vir bede in trpljenja;
resnica nas privede pa
do boljšega življenja.

Tretji fantovski tečaj

Po dobro uspelem 1. dekliškem tečaju je „Zveza kmetijskih fantov in deklet“ priredila v dneh od 20. do 28. februarja 3. fantovski tečaj, da tako v svoji letni poslovni dobi vzgoji poleg deklet tudi kader fantov, ki se po naših vaseh udeležujejo kot organizatorji kmetijsko mladinskega gibanja ter buditelji kmetijske misli. Enotedenskega tečaja se je udeleževalo 47 tovarišev, večinoma članov posameznih „Društev kmetijskih fantov in deklet“. Za tečaj se je prijavilo sicer dosti več tovarišev, toda trenutne ožje gnotne razmere niso „Zvezi“ dopuščale, da bi mogla prirediti obsežnejši tečaj. Vendar pa je to dejstvo treba resno upoštevati in „Zveza“ bo že prihodnje leto storila

Udeleženci tretjega fantovskega tečaja s predsednikom tov. Ivanom Kronovškom in tajnikom tov. Vlado Kreftom.

vse, da se tudi tej zapreki postavi v okom ter omogoči čim širši in par tednov trajajoči tečaj. Ni pa to dejstvo le resnega značaja za „Zvezo“, temveč sila razveseljiv pojav v našem gibanju, kajti težnja naše mladine, fantov in deklet, po čim globlji in širši izobrazbi je postala tako izrazita in močna, da lahko z velikimi nadami zremo v bodočnost našega mladega gibanja.

Tretji fantovski tečaj, ki je bil skrbno organiziran, se je vršil v zbornični dvorani „Kmetijske družbe“. Številnim predavanjem, ki so bila po svoji vsebini pravitako dobro izbrana ter kot celota tvorila lep učni načrt, so to-

variši tečajniki sledili pazljivo in marljivo, zavedajoč se, da je vse to le zanje ter za vas in njeno okolico, od koder so prihiteli v Ljubljano. Prepričani smo, da je tudi ta fantovski tečaj vzgojil lep kader tovarišev, ki so z dušo in srcem na braniku kmetske misli in ki bodo s svojo izobrazbo in kulturno-gospodarskim udejstvovanjem izvojevali zmago tej misli in ideji.

Poleg gospodarsko-strokovne izobrazbe, je bil tečaj predvsem posvečen organizatoričnim vprašanjem našega gibanja, v katera sta uvajala tečajnike tovariša Ivan Kronovšek in tov. Vlado Kreft, ki je bil obenem vodja tečaja.

Kot je bila otvoritev tečaja radostnega značaja, tako je bilo slovo težko. Naši vrli fantje so zdaj doma, v svojih „Društvih kmetjskih fantov in deklet“, kjer jim želimo dosti uspehov, kmetjski misli in kmetjsko-delavskemu gibanju v zmago za lepše dni!

Tovarištvo

Med člani naših društev mora vladati največje tovarištvo in se zato pri občevanju nagovarjamo s „tovariš“ ali „tovarišica“, kar je nekak zunanji izraz in povdarek tovarištva. Razumljivo, da se tudi „tikamo“! Pri tem delajo nekateri naši člani in članice napake, predvsem tisti, ki se v našo organizacijo in pokret še niso popolnoma vživeli. Vsem, ki so prizadeti, svetujemo, da te napake temeljito opustijo, ker med nami „gospodov“ in „gospodičen“ ni in jih tudi biti ne more! Komur je v naših vrstah po „bon tonu“ za naziv „gospod“ ali „gospodična“, ta ni pri nas doma. V javnem življenju je pa naziv „gospod“ in „gospodična“ še vedno udomačen in bo tudi ostal. Pri kmetjskem pokretu in pri medsebojnem občevanju pa ga odklanjamo, ker ni naš in tudi ni za nas. — Še večja nesmiselnost pa je naziv „gospod tovariš“, ki je za vsakega razsodnega človeka neprebavljiva godlja. Mi teh grdih napak ne smemo delati, da ne bomo smešili sebe ali pa kmetjskega pokreta. Tovariši in tovarišice! — Pri vseh poročilih, dopisih, objavah, reklamah in nazivih — proč s tem, kar ni našega, pristno slovenskega in kmetjskega!!

Naslov društva

Pri naslovu naših društev so nekateri naši člani in članice zelo po-

vršni. Naši nasprotniki potvarjajo naslov naših društev namenoma in ga ob priliki kakšnega poročila o važnejših tečajih, predavanjih in drugih prireditvah popolnoma zmrcvarijo tako, da nikakor ne izgleda poročilo o delovanju našega društva. V splošnem naši člani takšno potvarjanje razumejo, vsi pa tudi ne. Povedati moramo, da delajo to naši nasprotniki namenoma radi tega, da bi zmanjšali pomen in uspešno delovanje naših organizacij. Naslov naših društev je: „Društvo kmetjskih fantov in deklet“ — in prav nič drugače! Tudi raznih okrajšav ne smemo delati, ker postane tako naslov za splošnost nerazumljiv.

Kako ustanovimo društvo

Na „Zvezo kmetjskih fantov in deklet“ prihajajo številna vprašanja, kako se ustanovi „Društvo kmetjskih fantov in deklet“. Nekaterim se zdi ustanovitev društva zelo zamotana zadeva. Postopajmo takole: Najprej skličimo sestanek fantov in deklet, jim razložimo pomen in namen naših društev in si nato izvolimo Pripravljalni odbor. Ta ima nalogo, da vloži v potrditev pravila, nabavi potrebne poslovne knjige, naroči štopiljko (pri „Zvezi kmetjskih fantov in deklet“ v Ljubljani!), preskrbi društveno sobo itd. Pripravljalni odbor se prijavi „Zvezi“, ki pošlje nato vsa nadaljnja navodila. Tudi na sestanek se naj povabi zastopnik „Zveze“, če je isti

večjega obsega. Tega sestanka ni treba prijaviti oblastem. Za ustanovitev zadostuje deset fantov in deklet. Delovanje Pripravljalnega odbora mora biti seveda v skladu s pravili naših „Društev kmetских fantov in deklet“, kar je itak samoposebi razumljivo.

Iz „Zveze kmetских fantov in deklet“

1. Ona društva, ki še do danes niso sklicala letnih občnih zborov, pozivamo, da iste skličejo napozneje do 20. maja t. l. Občni zbor Zveze se bo vršil začetkom meseca junija in najmanj 14 dni prej morajo biti poslani Zvezi vse tiskovine zadi sestave statističnega izkaza vseh društev.

2. Ker se nekatera društva ne ozirajo na naša navodila v okrožnicah v „Kmetškem listu“ in v „Grudi“, jih ob tej priliki ponovno opozarjamo, da se strogo in točno držijo vseh Zveznih sporočil.

3. Občne zборе posameznih društev je treba prijaviti Zvezi vsaj 14 dni prej, ker v nasprotnem slučaju nam je težko delegirati našega zastopnika. Isto velja za sestanke in vse prireditve.

4. Vsa ona društva, ki še niso poravnala svojih zaostalih dolgov Zvezi, prosimo, da nam dolžne zneske takoj nakažejo.

5. Ker predpisujejo Zvezina pravila, da ima le ono društvo pravico do delegatov za Zvezin občni zbor, ki plača Zvezi članski letni prinos (Din 2.— za člana), zato naj vsa društva takoj pošljejo imenik članstva in obenem članski prinos za preteklo poslovno leto.

Športni odsek

Tudi kmetški mladini je treba v obliki športnega užitka nuditi priliko, da se v primernem pravcu izživlja. V to svrhu se ji mora dati izbira samo v načinih, ki ji hkratu neprisiljeno vžigajo stanovsko samozavest, vsadijo borbenost, oplemenitijo

čustva, ter dvigajo pomen telesnega in kakovost duševnega prizadevanja. Zato ima ta odsek nalogo, dajati inicijativo — istočasno pa že tudi iz praktičnih izkušenj zbirati gradivo za najrazličnejše akcije kakor prirejanje tekem v obliki kmetских del, gospodarskih podvigov, političnih metod, socialnih akcij in kulturnih smotrov. Izdelati ima dalje vse potrebno za uvedbo lastnega kroja, kateri naj poleg organizacijske uniforme istočasno služi tudi kot vzor cenenege, trpežnega in praktičnega oblačila za petek kakor svetek.

Ako mu samo slednja naloga v splošnem uspe, bo še pozna zgodovina utemeljevala vrednost in pomen tega prizadevanja. Saj je v današnjih nevdržnih razmerah slehernemu treznemu človeku preveč znano nepojmljivo pretirano izžemanje po sodobnih laži-kulturnih zahtevah, katere mu zlasti današnja moda citira in katerim se skoro brezpogojno mora slepo pokoravati ako neče veljati za „čudaškega nazadnjaka“ in neopravičljivega „zanikrneža“. Vsa ta norost pa zahteva tako ogromnih gmotnih izdatkov, da jih povprečen zemljan v danih razmerah absolutno ne zmore. Vsemu temu bi se isti hip izognili, da bi proglasili in se oprijeli vsestransko odgovarjajočega enotnega kroja. V tem pogledu pa nam je umogočeno utirati pot še vse dalje — h končnemu cilju, kateri naj bo osredotočen v zahtevi, da se tej prepotrebni akciji priskoči na pomoč tudi s strani drugih odločujočih strani. Mar bi ne bilo že v splošnogospodarskih ozirih (da ne omenjamo drugih) nadvse utemeljeno, da bi se nudilo tudi zakonite ugodnosti — bolj kot raznim romarjem, smučarjem, kopalcem, uslužbencem, upokojencem i. t. d., tudi vsem onim, ki se v interesu človečanstva kakor poedinca — prostovoljno odrečejo vsemu luksusu in na ta način podpirajo plemenito stremenje, da se s toliko žrtvami dvignjenimi dobrinami postopa vsebolj smotreno nego danes, ko gre pogosto polovico dohodkov

poedinca za docela neplodno modno norost. Zato mora v bodoče postati kulturno merilo, koliko kdo zna in hoče plodonosno uporabljati svoje pridobitve in ne obratno — koliko dosledno izvaja brezglave velemestne kaprice ...!

Delo naših društev

Zapotok. Sredi januarja se je pri nas vršil ustanovni občni zbor „Društva kmetских fantov in deklet“. S tem so se tudi naši fantje in dekleta krepko postavili na lastne noge; v lastni organizaciji bo dovolj prilike za izobrazbo, za tovarištvost ter za vzgojo kmetško mladinske borbenosti. V odbor društva so bili izvoljeni naslednji tovariši in tovarišice: predsednik Evstah Glavan, podpredsednica Angela Šteblaj, tajnik Vid Podržaj, blagajnik Jože Šteblaj, odborniki Jernej Kikelj, Ciril Šteblaj, Ančka Jakič, Anton Jakič, nadzornika Alojz Purkart in Jože Šteblaj, delegat „Zveze“ pa Andrej Kikelj.

Ig. V kratkem času se je na lžanskem močno utrdilo kmetško-mladinsko gibanje, vsa „Društva kmetских fantov in deklet“ agilno delujejo, kar je živ dokaz, da se mladina zaveda svoje naloge za bodočnost kmetškega stanu. — 29. januarja je s sodelovanjem sosednjih društev priredilo „Društvo kmetских fantov in deklet“ na Igu uspelo mladinsko zborovanje, na katerem so govorili o organizaciji, pomenu kmetško-mladinskih društev in mladinskega gibanja tovariši šol. upr. Vovk, predsednik „Zveze“ Ivan Kronovšek ter tajnik „Zveze“ Vlado Kreft. Zborovanje, ki se ga je udeležilo nad 150 zavednih fantov in deklet, je izzvenelo v močno manifestacijo kmetške misli.

Leskovec pri Krškem. Koncem januarja se je vršil pri nas ustanovni občni zbor „Društva kmetских fantov in deklet“. Dotlej je delo vodil pripravljalni odbor, ki je v

Poleg tega pa čakajo športni odsek še neštete druge naloge v pogledu vzgojnih oblik telesnega kakor duševnega udejstvovanja, h katerim pa se povrnemo ob drugi priliki.

kratki dobi dosegel prav lepe uspehe, gojila se je zlasti dramatika. V odbor so bili izvoljeni: predsednik tovariš Jože Žičkar, podpredsednica tovarišica Minka Sirc, tajnik tov. Dušan Bavdek, blagajničarka tov. Matilda Hermec, odborniki tovariši Martin Zupančič, Joško Rep, Peter Lipovž, Vinko Arh, Mimi Žičkar. Mlado društvo si je nadelo nalogo, da svoj program izvede za vsako ceno. Kmetški pokret se mora pri nas trdno usidrati, da bo kljuboval vsem zaprekam ter stal v brambo za svoje interese!

Medvode. Naše „Društvo kmetских fantov in deklet“ je priredilo 12. februarja v zvezi z občnim zborom tudi proslavo 360 letnice mučeniške smrti kmetškega kralja Matije Gubca. Proslava s posrečenimi recitacijami ter govorom tov. Anice Turnšek in govorom tov. France Gerželja je prav lepo uspela. O letnem delu društva sta poročala tov. Tine Janhar in France Bergant. V novi odbor so bili izvoljeni tovariši in tovarišice: predsednik Vinko Šetina, podpredsednica Josipina Trampuž, tajnik Martin Kozjek, blagajnik Janez Šetina, odborniki(ce) Tine Janhar, Franc Bergant, Anton Kalan, Marija Janhar, namestniki Vinko Drešar in Franc Trampuž, nadzorstvo Alojzij Kosce in Angela Šetina, delegat za „Zvezo“ pa Franc Bergant. Po volitvah je tov. Tine Janhar razvil lep načrt dela za bodoče leto.

Ljubečna pri Celju. V začetku februarja je naše „Društvo kmetских fantov in deklet“ vprizorilo igro „Miklova Zala“, ki je uspela nad

vse pričakovanje. Vsi igralci brez izjeme so svoje vloge skrbno naštu-dirali, pa tudi scenerija igre je bila lična in prikupna.

Ig - Studenec. Naše „Društvo kmetiskih fantov in deklet“ je imelo v februarju svoj letni občni zbor, kjer so posamezni tovariši poročali o celoletnem delovanju društva, ki je bilo povsem zadovoljivo. Izvoljen je bil prejšnji odbor, z izjemo tajništva, ki ga je prevzela tov. Albina Zalarjeva.

Birčna vas. Z zadnjim občnim zborom, ki se je vršil v februarju, se je naše „Društvo kmetiskih fantov in deklet“ precej poživilo, s čemer se bo gotovo pričela nova doba našega društvenega udejstvovanja. Občni zbor je bil lepo obiskan, kar je dokaz, da je med naše fante in dekleta zmagovito prodrla kmetška misel — ter da se mladina skrbno zaveda svoje naloge, ki ji pripada v našem mladem pokretu.

Draga pri Stični. Tudi pri nas so se fantje in dekleta vzdramili ter se resno zavedli, da jim je potrebna lastna mladinska organizacija, kjer bodo samostojno razpravljali o raznih vprašanih kmetškega stanu. V odbor mladega „Društva kmetiskih fantov in deklet“ so bili izvoljeni naslednji tovariši in tovarišice: predsednik Janez Erjavec, podpredsednica Urška Kek, tajnik Jože Dermelj, blagajnik Jurij Brozovič, odborniki Anton Sever, Alojz Škofca, Anton Mehle, Janez Kastaneto, Ignac Štrubelj, Franc Kek, Ivanka Miklavčič, Alojzija Lavrič, Franc Slepčič, nadzornika Anton Brčan, Tončka Štrubelj, delegat za „Zvezo“ pa Alojz Potokar.

Ponikve na Dol. V nedeljo, 5. februarja, se je pri nas vršil lep sestanek kmetške mladine, ki si želi svoje organizacije „Društva kmetiskih fantov in deklet“. Na sestanku je poročal predsednik „Zveze“ tovariš

Ivan Kronovšek o pomenu kmetško-mladinske organizacije. V pripravljani odbor so bili izvoljeni zavedni tovariši in tovarišice s predsednikom tov. Edi Zgoncem.

Olimlje pri Podčetrtku. Pri nas se je v začetku februarja vršil ustanovni občni zbor „Društva kmetiskih fantov in deklet“ ki se ga je udeležilo mnogo fantov in deklet. V odbor so bili izvoljeni tovariši in tovarišice: predsednik Franc Štraus, podpredsednica Ljudmila Kukovič, tajnik Karel Černigoj, blagajnik Anton Hohnjec, odborniki Ignac Jakopina, Franc Jakopina, Tone Zagar, Anton Mraz, Boslič Tone, in Jože Tepež, nadzornika Alojz Škrjanec in Alojz Plevnik.

Nova vas na Blokah. Naše „Društvo kmetiskih fantov in deklet“ je v svojem agilnem udejstvovanju priredilo 26. februarja nad vse uspelo smučarsko tekmo, ki se je udeležilo 34 tekmovalcev. Tekma, ki je bila skrbno organizirana, je vzbudila vsepovsod veliko zanimanja; povdariti je treba, da se za bodočo zimsko dobo organizira po vseh naših društvih take tekme, da se tako čimbolj razširi v naše mladinsko gibanje tudi smučarski sport.

Družmije pri Šoštanju. Koncem februarja je naše „Društvo kmetiskih fantov in deklet“ priredilo v Šoštanju Tiranovo igro „Razbojnik Guzaj“. Igra je prav dobro uspela, kar priča o požrtvovalnosti vseh tovarišev in tovarišic našega društva, ki jim je pri srcu napredek našega mladinskega gibanja.

Gameljne. V osnovni šoli v Šmartnem pod Šmarno goro je priredilo naše „Društvo kmetiskih fantov in deklet“ igro „Rožmarin“, ki je zelo dobro uspela, kar priča splošno zadovoljstvo in pohvala gledalcev. Taki uspehi pa so nam le v pobudo za nadaljnje delo, ki je edina pot do zmage naše kmetške misli. Le naprej po začrtani poti!

Straža. V nedeljo, 12. marca, se je vršil redni občni zbor „Društva kmetijskih fantov in deklet“ Straža - Valta vas. Na občnem zboru je poročal predsednik „Zveze“ tov. Ivan Kronovšek o pomenu naših društev, ki morajo vzgojiti mladino v kmetiskem duhu, da bo prerodila našo vas duševno in gospodarsko. V novi odbor so bili izvoljeni tovariši in tovarišice: predsednik Martin Medic, podpredsednik Leopold Šušteršič, tajnik Vlado Šurla, blagajnik Janez Tisovec, odborniki Franc Flis, Janez Marolt, Janez Gašpersič, Jože Darovec, Franc Kulovec, Anton Kužnik, Francka Marolt, Valči Šurla in Anica Darovec; nadzornika Ivan Medic, Ivan Kulovec, delegata za „Zvezo“ Vlado Šurla in Martin Medic. Novi odbor si je nadel nalogo, da bo v svojem delovanju kar najaktivnejše deloval.

Zapoge. Na občnem zboru našega „Društva kmetijskih fantov in deklet“, ki se je vršil 5. marca, je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik tov. Ivan Hočevar, podpredsednik tov. Božidar Oblak, tajnik tov. Franc Hribernik, blagajničarka tov. Manca Hočevar, odbornika tov. Jože Jenko, tov. Tone Oblak, nadzornika tov. Alojz Hočevar in tov. Tone Žirovnik. — Društveno delovanje je bilo v preteklem letu precej živahno; novi odbor pa si je nadel nalogo, da delovanje v bodočem letu še pomnoži.

Orla vas. V zimski dobi se je naše „Društvo kmetijskih fantov in deklet“ zelo aktivno udeleževalo na dramatičnem polju. Lepe uspehe smo zlasti dosegli s Tiranovim „Razbojnikom Guzejem“, s katerim smo uspešno gostovali v Trnavi in v Mozirju.

Sv. Jurij ob Taboru. 10. marca se je vršil občni zbor našega „Društva kmetijskih fantov in deklet“, ki so se ga v lepem številu udeležili tovariši in tovarišice. Občni zbor pa

je posetil tudi predsednik „Zveze“ tov. Ivan Kronovšek. Društvo je v preteklem letu agilno delovalo; nadvse je uspela velika tekma žanjic in kolesarska dirka, uspešno pa je bilo tudi delovanje na dramatičnem polju. V odbor so bili izvoljeni tovariši in tovarišice: predsednik Ivan Ocvirk, podpredsednica Francka Kos, tajnica Rozi Ocvirk, blagajnik Franjo Kos, knjižničar Lojze Kos, odborniki Valentin Eberlinc, Ivan Trglav, Lojze Kos, Katja Apat, Milka Žilnik, Zlatka Kobale in Zofka Rojnik.

Središče ob Dravi. 4. redni občni zbor našega „Društva kmetijskih fantov in deklet“, ki se je vršil v januarju, je pokazal v pravi luči vso agilnost naših fantov in deklet. Skozi vso poslovno dobo je bilo delovanje posvečeno zlasti izobrazbi članstva. V to svrhu so se prirejala številna predavanja; poleg tega pa tudi prireditve večjega obsega, s katerimi smo stopili pred javnost. Za novo poslovno leto je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik tov. Ivo Šavara, podpredsednik tov. Ivo Škorjanec, tajnica tov. Štefica Dogša, blagajnik tov. Rudolf Veselko. V ostali odbor pa sledeči tovariši in tovarišice: Francka Bezjak in Rudolf Rakuša, Matija Kikel, Tilika Dogša, Tilika Hlebec, Mirko Plepelec, Tone Jurjaševič in Hinko Žerjav. Namestniki: Trezika Halužan in Matija Masten. Nadzorniki: Tone Jambrovič in Franc Klobučar. Na Marijin praznik, 25. marca, pa je naše društvo priredilo nadvse uspelo proslavo 360-letnice mučeniške smrti Matije Gubca, ki se je udeležili tudi predsednik „Zveze“ tov. Ivan Kronovšek. Proslava je v vsakem pogledu izpadla zelo dobro in so na ta uspeh naši tovariši in tovarišice lahko ponosni.

Kamnoseštvo Alojzij Vodnik Ljubljana, Kolodvorska odprodaja radi velike zaloge nagrobne spomenike pod izredno ugodnimi plačilnimi pogoji tudi na hranilne knjižice.

Kulturni obzornik in zapiski

Knjige „Mladinske Matice“.

Naglo se pri nas ustvarja mladinska književnost: mogoče je ta naglica kriva, da ne gre to ustvarjanje v neki izdelani liniji in programu. Tudi za mladino in vse dobro, zlasti če se mladinski pisatelji in pa založba mladinskih knjig postavita na stališče, da je treba mladini nuditi dobrih knjig, v katerih ni „strahov“ in drugih „bajeslovnih pošasti“, temveč resnično življenje, ki edino mora mlademu človeku, še otroku pokazali pravo pot v življenjsko borbo, ki ga čaka. V tem tiči tudi umetnost mladinske književnosti, ki smo se ji pa Slovenci še malo približali; znamenj za to umetnost in književno ustvarjanje pa je že dosti. Ta znamenja so vera in upanje.

Učiteljska „Mladinska Matica“ že peto leto izdaja po štiri knjige za našo šolsko mladino, torej že 20 knjig, ki hodijo predvsem v pouk in šele potem v zabavo. Mnogo dobrega in zdravega je v marsikateri izmed številnih, kar je že lep kapital za našo šolsko deco, marsikaj pa je še neizdelanega in do dobrega iz oblikovanega za otroško glavo in srce.

V letu 1932 je izdala „Mladinska Matica“ 5. zvezek „Kresnič“, v katerih so se otrokom predstavili mnogi slovenski pisatelji s krajšimi sestavki, od katerih jih je pa malo, ki bi res sodili za mladino, kakršni so „Kresnice“ namenjene, pravitako pa tudi niso v knjižici zastopani najboljši najboljši mladinski pisatelji, kar je občutna napaka. France Bevk je v povestici „Lukey išče očeta“ zaključil lanskoletni prvi del „Lukey in njegov škorec“. Prvi del je bil boljši od drugega, ki gotovo ni izpolnil otroških želja. Najboljše delo je Hafnerjeve Kriste „Botra z Griča“, ki je pisano z veliko ljubeznijo in znanjem, vendar pa primernejše za odraslejša dekleta, ki se že lotevajo gospodinjstva. Deržajev „Življenje hudobne kavke Katke“ je za otroke primerna slikanica, ki pa v bistvu ne pove mnogo. — Na splošno je še ugotoviti, da je marsika-

teri prejšnji letnik prekašal letošnjega, kar ve izdajateljica nemara sama.

— ž —

Hlapec Jernej in njegova pravica. Po Ivana Cankarja povesti priredil kot kolektivno dramo Ferdo Delak. Izdala „Cankarjeva družba“ v Ljubljani. — Večina naših čitateljev pozna znamenito povest Ivana Cankarja o hlapcu Jerneju, ki je šel iskat pravico, povest o Jerneju, kmetškemu delavcu, ki je bil ogoljufan za svoje štiridesetletno delo na zemlji in po gospodarjevi smrti pognan na cesto, dasi trdno prepričan, da je s tem svojim delom on sam postal solastnik zemlje, v katero je zakopal z delom svoje najboljše moči. Ta povest je bila dramatisirana kot kolektivna drama ter je predvajana doživela lep uspeh. V predelavi je ohranjen značilni Cankarjev jezik, hlapec Jernej pa je simbolično prikazan kot delovno ljudstvo vsega sveta. Knjižni izdaji so dodana simbolične slike, dasi umetniško pomembne, vendar ponekod nerazumljive.

— ž —

Uredništvo je sprejelo v oceno še naslednje knjige:

Janko Kač: „Med padarji in zdravniki“.

Miško Kranjec: „Življenje“.

Knjige „Cankarjeve družbe“ za leto 1933.

Tone Čufar: „Februarska noč“.

Milica Stupanova: „Kako vzgojim svojo deco“.

Martin A. Nexö (Mirko Javornik): „Prokletstvo“.

Herman Sudermann (Mirko Javornik): „Mati Skrb“.

Knjige „Kmetijske Matice“ za leto 1933.

Janko Kač: „Grunt“.

Marjan Telatko: „Izgubljeni“.

Na prodaj je 9 dobro ohranjenih tamburic po zelo ugodni ceni. Ponudbe poslati na upravo Grude.

Gospodinjstvo

Zlate in srebrne stvari (veržice) snažimo v topli vodi, kateri dodamo malo salmijaka ali pa v milnici ter oplahnemo v vroči vodi in zakopljemo v žaganje. Lahko pa snažimo tudi z zdrobljeno kreda in špiritom — tudi ure s tem.

Pozlačene, posrebrene in nikljaste stvari ne snažimo nikdar s sidolom ali drugimi jedkimi snovmi, ker se s tem odvzame zlato, srebro in nikelj. Snažimo s čistilnim prahom in inpregnirano vato.

Gipsove figure snažimo z mehkim čopičem. Na debelo namažemo s škrobom ali zmečkano kreda z mlekom in pustimo tako dolgo, (2 dni) da se samo odlušči — škrob pa pustimo pol do ene ure. Potem s čopičem mrzlo vodo in mehko cunjoo dobro usušimo.

Svetlo volneno blago očistimo mastnih madežev z zmesjo magnezi in bencina.

R. O.

Novi premajhni čevlji so silna muka za vsakogar. Včasih tako, da „vidimo zvezde“. Take čevlje lahko vsaj do neke mere popravimo, ako jih zamotamo nekaj časa v kako staro brisačo, ki smo jo preje namočili v vreli vodi in dobro oželi. Nato pa je treba čevlje še dobro natreti z olivnim oljem. To bo običajno pomagalo.

Beli zastori, ki so postali rjavkasti, postanejo zopet beli kot novi, ako jih namočimo za par dni v mlačno vodo, ki smo ji pridali malo boraksa.

Umivanje šip, zlasti po zimi, se upravlja hitreje in boljše, ako vodi, s katero jih umivamo, dodamo ne-

koliko gorilnega špirta. Zatem pa obrišemo šipo s krpo ali pa časopisnim papirjem.

Kako povečaš trpežnost metle

Takoj, ko metlo kupiš, jo spodaj še enkrat prepleti z vrstico, da se ne lomi.

Med pometanjem jo vedno obračaj, da se enakomerno obrabi.

Po uporabi metlo splahni, jo obesi tako, kot jo držiš pri pometanju; nikoli pa je ne postavi na ročaj po koncu, ker bi sicer vlaga odtekala proti ročaju, se tam zbirala in vlakna bi začela zgoraj trohneti in izpadati.

Ker se v metli nabirajo smeti in druga nesnaga, je dobro, da jo od časa do časa temeljito osnažiš. Namočijo jo v mlačni milnici ali topli vodi v kateri si raztopila nekaj sode in jo drgni s krtačo od ročaja navzdol, splahni še v čisti vodi in pravilno obešeno posuši.

Najboljše bi bilo, da bi uporabljali za pometanje hišnih prostorov sirkove, za pometanje dvorišč in hlevov pa brezove metle domačega izdelka, vsled česar bi odpadli izdatki za nabavo manj trpežnega materiala po trgovinah.

Anica.

Kuhinja

Krpice. Iz $\frac{1}{2}$ kg moke, 1 jajca in $\frac{1}{8}$ l mleka, naredi testo kot za rezance, le malo mehkejše. Razvaljaj testo in naredi 3×3 cm velike krpice. Zakuhaj v slano vrelo vodo. Kuhane odcedi in vrzi na razbeljeno mast na kateri si zarumenela kruhove drobtine. Daš poleg kake prikuhe ali omake na mizo.

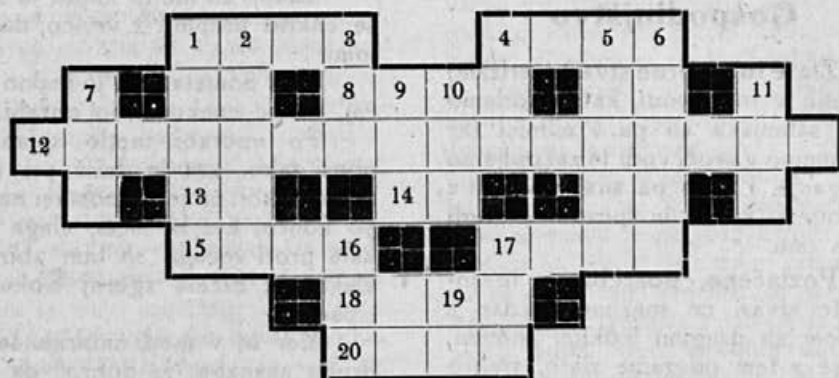
Medeni kruh. Vzemi $\frac{1}{2}$ l hladnega mleka, vanj zamešaj 15 dkg raztopljenega a ne toplega meda, 20 dkg tolčenega sladkorja, 35 dkg moke in 1 dkg jelenove soli. Vse dobro premešaj v gladko testo in vlij na pomazan pekač in peci počasi v srednje vroči pečici $1\frac{1}{2}$ ure.

Uganke

Križanka

Ivan Plaskan

Vodoravno.

1. Zemlja	14. os. zaimek
4. Žabji ud	15. Perzijsko orožje
8. pade ponoči,	17. Poljska rastlina
12. del Evrope	18. Se rabi za pranje.
13. os. zaimek	20. Židovsko ime.

Navpično.

1. Ptič	5. gorstvo v Afriki	10. član družine
2. ptič	6. kraj na Kranjskem	11. orožje
3. trta	7. posoda	16. sorodnica čebele
4. način smrti	9. del človeka	17. gospod v poljščini
		19. Ime tona

Rešitev ugank iz 2. št.

1. Križanka „Zima“ — Vodoravno: 1. mm, 3. rak, 6. Klis, 8. Oto, 9. Rače, 10. kes, 11. eden, 12. Ana, 13. Kanjavec. — Navpično: 1. mlada, 2. mičen, 3. rokav, 4. Atene, 5. kosec, 6. Krek, 7. Senj.

2. Magični kvadrati. — I. 1. Pust, 2. usta, 3. star, 4. Tara; II. 1. spas, 2. Pust, 3. Asir, 4. star; III. 1. sapa, 2. Amor, 3. Pust, 4. Arta; IV. 1. slap, 2. letu, 3. Atos, 4. Pust.

Uganke iz 2 št. je reševalo nošteto naših zvestih ugankarjev; pravičnih pa je bilo le 55 rešitev. Žreb je določil nagrade: 1. Franc Kač, Sv. Lovrenc; 2. Ignac Pivec, Vrata; 3. Ivan Kovač, Preserje.

Za pravilno rešitev uganke 3/4 št. „Grude“ razpisujemo prav lepo nagrado. Rešitve je poslati uredništvu najkasneje do 25. aprila; pozneje vposlanih rešitev ne bomo upoštevali. Pohitite zato za srečo ugankarsko!

Ivan Z-r, Bloke: Poslana pesmica ni za tisk. Še piši, in mi kaj pošlji! Pozdravljen!

Zinka N-k: Vaše pesmi izkazujejo, da imate talent. Ob priliki katero priobčim. Obširnejše ocene Vam na tem mestu ne morem sporočiti, hotel pa sem Vam že pisati, pa ne vem naslova. Pošljite naslov, da Vam podrobno sporočim glede Vaših prispevkov. Pozdravljena!

Jos. M-č, Dobrava! Od poslanega nekaj ob priliki priobčim, mogoče pesem o Ivanu Cankarju. Oglasi se še kaj in bodi pozdravljen!

Iz upravištva „Grude“

Najprej: Vsem našim naročnicam in naročnikom veselo alelujo in mnogo lepih pihov.

Žrebanje nagrad.

Zopet se je sešla komisija za žrebanje nagrad našim naročnikom. Obstojala je iz predsednika Dr. Julij Felacher-ja, državnega tožilca v Ljubljani in članov komisije: tov. Bradač Jože, Kreft Vlado, Lavrenčič Ivan in Gerželj France. Po predsedniku komisije g. dr. Julij Fellacher-ju, ki je vlekkel številke, je sreča razdelila dobitke takole:

1. **Kolo** je dobila Majcen Ana, Ljubljana, Resljeva c. 29.
2. **Smuči** je dobil Lešnik Franc, Maribor-Studenci, Kralja Petra c. 75.
3. **Blago** so dobili: Primožič Ivanka, Št. Rupert pri Mokronogu. Grebenc Ivan, župan, Grebenje 2, p. Vel. Lašče. Menart Franja, Nova cerkev, Vojnik. Sajovic Francka, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 3 in Gobec Rado, učitelj, Griže pri Celju.
4. **Ure so dobili:** Županstvo občine Vodice n. Ljubljano. Cuderman Ognjeslav, Tupaliče, Predvor. Kranjc Slavko, Sp. Jablane 43, Cirkovce. Žerlič Franc, Bregana 19, Jesenice, Dol. Podbregar Rozi, Ojstrska vas, p. Sv. Jurij ob Tab. Škof Janko. Ljubljana, Sv. Petra cesta 8-III. Feñz Jurij, Planina 52, Jesenice, Gor. Radkovič Anton, Dol. Brezovica 1., p. Št. Jernej. Društvo kmet. fantov in dekl. Bloke, Novavas pri Rakeku.
5. **Dežnike so dobili:** Pavlič Ivan, Vurmat, Brezno ob Dravi. Škrabar Jakob, Ljubljana, Pražakova ul. 11. Uršič Drago, Prosenjakovci, Prekmurje. Matko Minka, Kapla 8, p. Sv. Jurij ob Tab. Pšakar Franc, Ljubljana, Metelkova ul. 2. Bartol Rozika. Irčavas, pri Novem mestu. Gostinčar Feliks, Dvorska vas, p. Vel. Lašče. Hiti Ludvik, Polzela v Sav. dol. Kobale Zlatka, Sv. Jurij ob Taboru. Gliche Franc, Kukovo 12, p. Kočevje.
6. **Usnjene denarice so dobili:** Pleterski Gregor, Kremen 37, Videm Krško. Sluga Ivanka, Notranje gorice. Senegačnik Ivan, Brezje, Sv. Jurij ob j. ž. Korošec Jernej, Sveca, Majšperk. Cugmas Vinko, Suhidol 6, p. Loče. Marolt Frančiška, Dol. Straža 47, p. Straža. Pafler Filip, Doslovče, p. Žirovnica. Štupar Alojzij, Ig pri Ljubljani. Apat Katja, Pondor, Sv. Jurij ob Tab.
7. **Leposlovne knjige so dobili:** Govejšek Rudolf, Dresinjavas 36, p. Petrovče. Lovšin Polde, knjigovodja Radomlje. Veber Mici, Dolenjavas 15, Sv. Pavel p. Treb. Orel Marija, Žikovec 19, p. Mozirje. Mlakar Fani, Dramlje 5. Žotnik Vinko, orož. postaja Ribnica n. Poh. Štrbenk Karl, st. učitelj, Novo mesto. Zlatič Kati, Ljubljana, Tyrševa c. Bizjak Vinko, Letuš, Šmartno ob Paki. Benkovič Slavko, Blagovica 27, p. Lukovica, Guštin Janko, Gradac v Belokrajini. Marolt Janko, Stična. Bučar Lavoslav, Kostanjevica n. Krki. Špenko Fortunat, Podgora 15, p. Dob p. Ljubljani. Gostenčnik Anton, Gortina, p. Muta. Jesihar Jelka, dij. Sp. Pirneče, p. Medvode. Trampuž Aleksander, Kozje. Filipčič Julija, Preska šola, p. Medvode. Klanjšek Ciril, žand. nared., Cankova. Florjančič Anton, Blagovica p. Lukovica.
8. **Nogavice so dobili:** Merslavič Tine, Sv. Primož 17, Sv. Jurij ob j. ž. Vesel Jože, Gotna vas, Novo mesto. Medveš Anton, uč. Čadreže, Bela cerkev. Bačnik Franc, Sv. Valburga 47, p. Smlednik. Kobale Franc, Pondor, Sv. Jurij ob Tab. Vidmar Evelina, Ljubljana, Korzikova 34. Grabner Ana, Umšenik, p. Črna. Dr. Šmalc Matevž, univerz. tajn., Ljubljana. Jenko

Alojzij, tovar. kisa, Vič pri Ljubljani. Veber Andrej, Sp. Senica 16, p. Medvode. Trček Janez, Žažar 7, p. Vrhnika. Gasser Valentin, Zg. Sorca 29, p. Sorca. Novina Anton, Podturn 17. p. Toplice. Kovačič Anton, žup. Selo 2, p. Št. Vid pri Stični. Godec Jože, Male Dole 16, p. Št. Vid pri Stični. Puc Antonija, Kapla vas 34, Sv. Pavel pri Preb. Dr. Kunej Ferdo, Sv. Peter pod Sv. gorami. Dobrovnik Tomaž, Lužečka vas 1. p. Poljčane. Drnovšek Filip, Toplice 6, Zagorje ob Savi. Lukas Rudolf, Brod 5, Meža ob Dravi. Lovšin Ivan, javni notar, Kočevje. Guzelj Vencelj, orož. postaja, Kranjska gora. Jelovšan F., Gorenja vas, Slovenija. Varšek Milan, Ljubljana. Riharjeva 1. Juvančič Anton, Rakek 11. Vrhovec Valentin, Stari trg 75, Rakek. Fabiani Leopold, Dobrnič 37. Fink Ivan, Plat 22, Rogiška Slatina. Hafner Anton, Stražišče 75, pri Kranju. Klanjšek Alojzij, Podgrad 30, Sv. Jurij ob j. ž.

9. **Naročnino „Grude“ so dobili:** Kafol Franjo, Ljubljana VII., Podlimbarskega 52. Skubni Anton, šol. upr., Lepa Njiva, Mozirje. Demšar Marija, Lom 1, p. Poljane n. Škofjo Loko. Aničič Josip, šol. upr., Polšnik, Sava pri Litiji. Pavlič Milan, orož. postaja, Ormož. Hribar Franc, Sv. Lovrenc 70, Sv. Pavel p. Trebnjem. Hribšek Janez, Arto 2, p. Sevnica. Mikl Jože, krojač, Češnjica 20, Boh. Srednja vas. Ivanc Franc, Ponikve 35, Videm Dobrepolje. Jurhar Tine, Megojnice 21, p. Griže.
10. **Vezavo za en letnik „Grude“,** ali kake druge knjige imajo: Sokolska četa, Orlavas, Braslovče. Globevnik Ivan, Škocjan p. Mokronogu. Šenk Anton, Studenec-Ig. Samec Anton, Nova cerkev, Vojnik. Peterlin Danica, Ljubljana 3.-I. Strajnar Slavko, obč. taj., Kostanjevica na Krki. Kranjc Ciril, Ljubljana, Trnovski pristan 3. Pirman Zofija, Ljubljana, Hrenova 11. Bradaška Peter, Ljubljana, Francišškanska ul. 10.-III. Strnad Mici, Pondor, Sv. Jurij ob Tab.
11. **Kose ali srpe so dobili:** Jenko Franc, Mavčiče 1, p. Smlednik. Sokolska četa, Mala nedelja. Rebršak Nežka, Sv. Jurij ob Taboru. Bohinc Matko, fin. kontr. Št. Ilj v Slov. gor.
12. Nadalje je dobilo 89. udeležencev „Našo Pratico“. Naslovov, na katere smo pratiko že odpremili, ne moremo priobčiti vsled pomanjkanja prostora. Vsem srečnim nagradnikom želimo, da jim prinesejo dobitki ravno za pirhe mnogo veselja, pa tudi mnogo podjetnosti za nabiranje novih naročnikov. Priporočite „Grudo“ vsakomur. Din 2:50 na mesec zmore vsak. Oni udeleženci zrebanja, ki jih je to pot sreča prezrla, naj bodo prepričani, da jih bo gotovo upoštevala pri prihodnjem zrebanju, ko bo še več dobitkov in še lepših. Ne obupati. Enkrat oni, drugič drugi. Mogoče prav kmalu. Glejte, da bo Vaša naročnina v redu poravnana.

„Grudo“ smo ustavili vsem naročnikom, ki niso poravnali naročnine za minulo leto. Prosimo jih, da zaostali dolg poravnajo in se ob tej priliki na novo naroče.

Vsako mogočo napako v upravi želimo takoj odpraviti. Kdor „Grude“ ne prejema redno, nima dobrega naslova, prejme kak opomin neopravičeno, ali trpi kakršnokoli drugo napako, naj javi upravi. Vrinilo se je namreč nekaj napak radi silne množine novih naslovov, ki smo jih prejeli iz vseh strani. Tako so dobili „Grudo“ tudi dvakrat.

Vsakogar, ki bi vedel za kakršnokoli napako v naslovih ali pa drugače v upravi, prosimo, da nam pomaga do reda s tem, da nam sporoči take nedostatke.

Pozdravljeni!

Uprava „GRUDE“.

LAP ANTON

trgovski vrtnar, **KAMNIK**
podružnica, Kranj

Vam dobavi nagrobne vence, trakove z napisi, sveže in umetne šopke ter vsakovrstne vrtnice. Izvršujem vsa obdelovanja vrtov po lastnih in po danih načrtih.

ZOBNI ATELJE

Dentist

Koblar Adolf
Ljubljana, Poljanska c. 12

Ordinira od 8—12 in 2—6 ure.

Po dogovoru tudi izven teh ur. Ob sobotah se ordinira le do 4. ure.

Novo otvorjena

Brezalkoholna restavracija

Pri Jugoslovanu

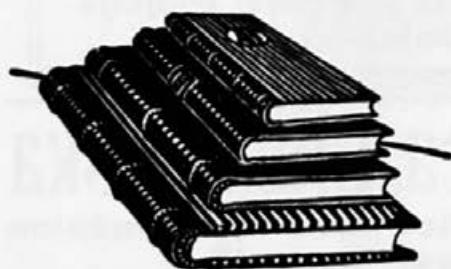
vsakovrstne brezalkoholne pijače in vedno gorka in mrzla jedila. Solidna postrežba.

Se priporoča

Ivan Marija Kanjc

Ljubljana, Št. Peterski most

Polakova hiša.

Priporočam svojo z najmodernejšimi stroji opremljeno

knjigoveznicu in črtalnico
trgovskih knjig

Sprejemam v delo vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela

Anton Janežič,
knjigoveznica in črtalnica trg. knjig

Ljubljana,

Florjanska ulica štev. 14

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun štev. 10.560

*

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

*

SLATNAR

POZOR! Fantje in dekleta!

Pri nakupu Vaših potrebščin se
Vam priporoča domače podjetje.

Janko Češnik

Lingarjeva ul. **Ljubljana** Stritarjeva ul.

Z a f a n t e : ○ **Z a d e k l e t a :**

Velika izbira črnega in modnega kamgarna, ševota za obleke. Črno, sivo in modno sukno za zimske sukne in sukniče. Loden za obleke in pelerine.

Velika izbira novosti za obleke in kostume. Modno blago, pliš, žamet za plašče. Perilni modni žamet, porhet za obleke. Največja izbira volnenih in želinastih rut

Cene zanesljive. Občeznana poštenost podjetja in poslovanja.

Mestna hranilnica Ljubljanska v Ljubljani, Prešernova ulica št. 3 s podružnico na Miklošičevi cesti šte. 13.

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

Ima vlog nad 430,000.000.— Din, rezervnih zakladov pa nad 10 mil. Din.

Za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek, za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje po pošti pa svoje položnice. Za vse vloge jamči mestna občina z vsem svojim premoženjem in davčno močjo.

Hranilnica kupuje in prodaja tudi devize in valute najkulantneje. Ta posel opravlja v svoji podružnici na Miklošičevi cesti.

Telefon centrale št. 2016 in 2616, podružnice št. 2367. Poštni čekovni račun centrale šte. 10533, podružnice šte. 16138.

Uradne ure za stranke so od 8—12.